

Izhaja vsak dan, udi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Aa. št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Neplačana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. — Lastnik koncesij lista Edinost. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3.—, pol leta L 18.— in celo leto L 36.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotnik. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 20 stot.; osmrtni, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov mm po 80 stot. Mall oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1.—. Oglase sprejema Inzeratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in Inzeratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška Aa. 20.

Iz Jugoslavije.

Belgrajška »Politika« k pariškim pogajanjem.

BELGRAD, 9. »Politika« piše z ozirom na obisk glavnega urednika rimske »Epoche« pri ministrskem predsedniku Davidoviću med drugim sledeče: Ne vemo, kaj bo Giordana odnesel v svoji potni torbi iz Belgrada v Pariz svojim predstojnikom. Prosimo ga pa, naj sprejme tudi nastopno naše sporočilo: Ako smo za svojo svobodo in za svoje uedinjenje doprinesli toliko krvavih žrtv, tega gotovo nismo storili zato, da bi Avstrijo nadomestila Italija. Mi moremo biti izvrstni sosede, toda samo s pogojem, da vsak ostane gospodar v svoji hiši. Sprejeli smo razsodbo mirovne konference o vsakem vprašanju. Sedaj sprejemamo razsodbo tudi glede jadranskega vprašanja. Pri mirovni konferenci so se vršila pogajanja, pri njej pade tudi odločitev. Vsi drugi glasovi so pesni siren, ki nas pa puste popolnoma hladne.

Príprave za volitve.

BELGRAD, 9. »Politika« javlja, da bo volilni red prihodnji teden izgotovljen. Vlada še ni sklenila, ali bodo 15. aprila samo volitve za konstituantno ali tudi za parlament. Kar se tiče števila poslancev za konstituantno, so mnenja različna. Večina ministrov misli, da naj bi znalo število poslancev za konstituantno 600, drugi pa menijo, da začetnje 300 do 350 poslancev. Vprašanje o udeležbi članov opozicijskega bloka se bo rešilo v ustavnem odseku po političnih. Del radikalnih poslancev baje misli, da naj se radikalci udeležijo priprave tega načrta za novo ustavo. Prepričani bodo storili to tudi člani narodnega kluba in skupine dr. Koroščeve.

Poslanci iz zasedenega ozemlja.

ZACREB, 9. V torek, 6. t. m., so se sestali v Zagrebu narodni poslanci iz zasedenega ozemlja, da vzamejo na znanje poročilo deputacije iz njihove srede, ki je bila v Parizu, da razloži mirovni konferenci zahteve in pritožbe prebivalstva, ki ga zastopajo omenjeni poslanci. Izvajanja deputacije so bila sprejeta z odobravanjem. Po razpravi o zunanje in notranjepolitičnem položaju naše države in o razmerah v zasedenem ozemlju so poslanci soglasno sklenili, da se v svrhu kar najenergičnejšega zastopanja interesov naroda iz zasedenih krajev združijo v neodvisno parlamentarno združenje poslancev iz zasedenega ozemlja.

Regentova novoletna voščila.

BELGRAD, 10. Regent Aleksander je ob Novem letu poslal pristrčne brzojavke angleškemu in belgijskemu kralju, nizozemski kraljici Viljelinai, predsednikoma Wilsonu in Poincaréju ter papežu, ki so se mu v svojih brzojavkah pristrčno zahvalili za voščila.

Novoletna voščila.

BELGRAD, 9. Presburo javlja službeno: Predsednik ministrskega sveta, Ljuba Davidović, je povodom novega leta poslal ministru za zunanje stvari francoske republike, Pichonu, naslednjo brzojavko: »Pri vstopu v drugo leto miru Vas prosim, ekscelence, da izvolite sprejeti najlepša voščila, katere gojim za Vas, kakor tudi za plemenito, slavno Francijo, ki ni nikoli omahovala v obrambi pravice in kateri tudi ves srbsko-hrvatsko-slovenski narod pošilja svoja najlepša in najiskrenejša voščila.« Podpis: Davidović. — Pichon je odgovoril z naslednjo brzojavko: »Najni dve državi bosta ostali zvezani v miru, kakor sta bili edini v borbi za svobodo. Tudi Francija enodušno goji najtoplejša želje za napredek srbsko-hrvatsko-slovenskega naroda. Prosim Vas, da smatrate to poročilo za izraz teh žustev in da izvolite sprejeti istosložno s izrazom moje hvalečnosti za simpatije, katere ste mi izkazali, tudi iskrena voščila, ki jih gojim za Vas.« — Pichon.

BELGRAD, 9. Presburo javlja službeno: Predsednik ministrskega sveta, Ljuba Davidović, je povodom novega leta poslal Clemenceauju, predsedniku ministrskega sveta francoske republike, naslednje brzojavne čestitke: »O priliki novega leta Vas prosim, g. predsednik, da izvolite sprejeti naše najtoplejša čestitke in izraz naših najiskrenejših želja, katere moji tovariši in jaz gojimo za napredek in srečo Francije, naše velike, slavne prijateljice in zaveznice, kakor tudi za Vas osebno. Danes, kakor i v najtragičnejših trenutkih svoje zgodovine, polaga srbsko-hrvatsko-slovenski narod važnost na to, da plemenitemu, velikodušnemu francoskemu narodu izrazi čustva svojega neomajnega prijateljstva in svoje globoke hvalečnosti, kakor tudi svojega največjega občudovanja napram velikemu francoskemu državniku, ki je vodil svojo državo po poti slave in ki je z vojno silo ter diplomatsko spretnostjo pripomogel vsemu človeštvu do boljše bodočnosti.« — Podpis: Davidović. — Clemenceau je odgovoril z naslednjo brzojavko: »Globoke ginjen po Vaši brzojavki Vas prosim, da izvolite sprejeti izraz moje hvalečnosti ter zagotovilo o globoki simpatiji, s katero bo Francija sprejela voščila in čustva, ki jih gojite za njo. Preverjen sem, da sem tolnač enodušnega čustva francoskega naroda, kadar istočasno s svojimi osebnimi voščili izražam njegove najiskrenejše želje za prosvetanje kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je znalo za ceno prejšnjih žrtv osvoboditi svoje ozemlje, da oživetvori svoje narodno uedinjenje. Prijateljstvo med našima dvema državama, ki se je tako slavno obneslo na bojni poljanah, bo še bolj ojačilo aktivno sodelovanje pri teži nalogi obnove in mirnega razvoja, ki čaka vse narode, ki so si s tolikimi žrtvami priborili zmago.«

Izmisljotine o pogajanjih med Jugoslavijo in Romunsko.

BELGRAD, 10. »Pravda« javlja: »Temesvarer Zeitung« objavlja brzojavko iz Bukarešta, kjer poroča kako je naša vlada vodila porazgovore z Rumunijo o novem sporazumu in kako je naša vlada za gospodarske ugodnosti ponudila Rumuniji kot novo mejo donavsko železniško črto do Tamišvara. »Pravda« dotavlja k tej vesti: Obrnili smo se na pristojno mesto in izvedeli, da so vse te vesti izmišljene.

Ratifikacija mirovni pogodbe.

BELGRAD, 10. Mirovna pogodba z Nemčijo se bo ratificirala v drugi polovici t. m. Dotlej bo tudi že dotiskano besediščje te pogodbe, in sicer v srbohrvaščini in slovenščini. Besediščje pogodbe z Avstrijo je tudi že v tisku in se tiska v Zagrebu in Ljubljani.

Položaj v Crngorici.

BELGRAD, 10. »Politika« poroča iz Podgorice: Položaj v Crngorici se je zadnja dva tedna jako izboljšal. Na poziv oblasti se je podalo desetaj 50 odpadnikov in vsak dan se javijo drugi. V zadnjih bojih je bil njihov odpor zelo slaboten; 50 so jih ujeli, 10 je bilo ranjenih in 11 mrtvih. Prebivalstvo preganja skupno z vojaškimi odpadniki z jako dobrim uspehom. List sklepa: Ako okoli Božiča ne bo nobenega novega vpada, se bo moglo reči, da je rovarjenje bivšega kralja Nikite definitivno propadlo.

Valutno vprašanje.

BELGRAD, 9. Po pravoslavni božičnih praznikih se bo začelo opremljanje novih dinarskih bankovcev z označbo v kronski veljavi. Za to natiskavanje so naročeni posebni stroji in kličiji, da bo tako natiskavanje čimprej končano. Iz dejstva, da so naročeni novi kličiji, proizhaja, da na merodajnih mestih že vedo relacijo med dinarjem in krono. Verjetno je, da bo relacija 4 : 1.

Narodna banka.

BELGRAD, 9. Prošlo nedeljo je bil izredni občni zbor delničarjev Narodne banke. Zborovanju sta prisostvovala kot vladni zastopnik Glavinčič in kot zastopnik finančnega ministra dr. Baltič. Navzoči so bili vsi člani upravnega sveta, izzvemši Markovič in člani nadzornišva, izzvemši dr. Veljkovič, ki je tudi kot minister ostal član nadzornišva.

Guverner Weifert je pozdravil občni zbor in ugotovil, da je navzočih 466 delničarjev, ki zastopajo 6679 delnic in imajo pravico do 797 glasov. Na današnjem občnem zboru je torej zastopana ena tretjina delniške glavnice. — Nadzornik Narodne banke Novaković prečita nato poročilo upravnega sveta in načrt zakona Narodne banke. Stamenković kritizira delovanje Narodne banke, ki pa ni narodna, kakor bi se dalo sklepati iz njene imena. Priporoča, naj se emisijska banka organizira po švicarskem vzorcu in naj se dela na to, da delničarji ne bodo vlekli prevelikih dobičkov. Po pripombi dr. Laze Marinkoviča glede izrednega kredita 500 milijonov se občni zbor odgodi do 16. V nadaljnjem poteku izrednega občnega zbora kritizirajo nekateri govorniki poročilo upravnega sveta o nameravanim bančnem zakonu. Debate se med drugimi udeležujoje Poličević, Stamenović in Stanojevič. Le-ta pripomni kot član finančnega odseka, da je treba Hrvatov in Slovencev omogočiti, da podpišejo kolikor mogoče mnogo delnic, ker so se pritožili, da jim nameravani zakon to onemogoča. Dr. Ninčič pravi, da je ta načrt zakona po velikem delu njegov elaborat in da se ni mnogo izpremenil. Govornik se nato dotika izrednega kredita 500 milijonov in meni, da se ta kredit ne strinja z željo po zmanjšanju cirkulacije novčanic, zakaj s tem novim kreditom se bo cirkulacija le še povečala. Odgovarja nato na izvajanja Poličevića glede prisilnega tečaja bankovcev in meni, da bo le ta še dolgo ostal v veljavi. Kot primer navaja Francijo, čije državni dolg se je za vojne povečal od 30 na 200 milijard frankov. S tem zakonom se ustanavlja narodni denar, toda valutno vprašanje s tem še vedno ne bo rešeno. Zakaj vlada se bo morala obrniti do Narodne banke s prošnjo za dovoljenje sredstev, toda na račun cirkulacije bankovcev. Marko Stojanović osvetljuje to vprašanje še bolj in pravi, da bo banka morala dati denar, naj si bo ta ali ona vlada na krmilu. Upravni svet prosti potem občni zbor, naj odobri izpremenitev »Privilegirane narodne banke kraljevine Srbije« v »Narodno banko za kraljevstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev« in naj pooblasti upravni svet, da uveljavi načrt zakona za Narodno banko. Občni zbor sprejme ta predlog. Nato so se vršile volitve v upravni svet in nadzornišvo. Izid še ni znan, ker se je zborovanje odgodelo in se bodo glasovnice iznova preštele. Vse kaže, da je večina navzočih glasovala za izvolitev upravnih svetnikov dr. Veljkoviča, Dragotina Protiča, dr. Ninčiča in grofa Kulmerja ter nadzornikov dr. Vekoslava Kukovca, Radoloviča in Volizarja Jankoviča.

BELGRAD, 9. V upravni svet Narodne banke so bili med drugimi izvoljeni: dr. Voja Veljkovič s 758 glasovi, Miroslav grof Kulmer s 723 glasovi, Dragutin Protič s 727 glasovi in dr. Momčilo Ninčič s 681 glasovi. V nadzornišvo Narodne banke so bili izvoljeni: dr. Vekoslav Kukovec s 768 glasovi, dr. M. Gjurčič s 726 glasovi in dr. Velizar Jankovič s 633 glasovi.

Madžarski zastopnik v Belgradu.

BELGRAD, 11. Pooblaščen minister in izredni poslanik Rudolf Vodisner je določen za zastopnika madžarske vlade v Belgradu.

Za nemško gimnazijo v Bački.

BELGRAD, 10. Med Švabi v Bački se opaža že dalje časa živahna agitacija za ustanovitev popolnoma nemške osemrazredne gimnazije v Bački. V ta namen nabirajo Švabi sedaj med svojimi ljudmi v Bački podpis za petico, katero nameravajo poslati ministrstvu prosvete v Belgradu.

Vprašanje vojnega plena.

BELGRAD, 11. V kratkem bo imenovana medzavezniška komisija glede na vprašanje vojnega plena. Ta komisija bo imela tudi jugoslovenskega delegata. Sedaj se razmotriva vprašanje, ali naj se smatra vojno stanje za veljavno do 3. ali do 18. novembra 1918. Jugoslovska vlada zahteva, da se sprejme datum z dne 18. novembra, ker sicer Jugoslavija ne bi dobila plena iz novih pokrajin.

Vraitev vojnih ujetnikov.

BELGRAD, 10. Jugoslovenski poslanik v Rimu, Antonijević se je sporazumel z italijansko vlado glede repatriacije jugoslovenskih vojnih ujetnikov. Vsak teden bo odpotoval transport 2000 mož. Bržkone presega število vojnih ujetnikov vsoto 30.000 mož. Vojni minister Hadžić je ukazal poveljniku 4. armade v Zagrebu, naj pripravi vse potrebno za sprejem teh jugoslovenskih vojakov. Povodom tega je bil poveljnik dravske divizije general Smiljanović pozvan v Zagreb. Odrejeno je tudi, da bodo repatriirani vsi jugoslovenski podaniki, ki so bili med vojno internirani v raznih zavezniških državah. Z ozirom na to javlja Reuterjev ured iz Londona z dne 1. januarja: »Times« objavlja depešo iz Splita o izpustitvi jugoslovenskih vojnih ujetnikov. Iz Italije dosepejajo v Split vsak dan jugoslovenski ujetniki v skupinah po 200 do 300 mož; to kaže jasno da je italijanska vlada zavzela spravljivo stališče v dalmatinskem vprašanju.

Slavka v Splitu končana.

SPLIT, 9. V ponedeljek je bila končana stavka v tvornicah za cement v Splitu in okolici, in sicer na ta način, da so se lastniki in delavci medsebojno pogodili.

Pravoslavni Božič v Splitu.

SPLIT, 10. O priliki proslave pravoslavne božičnega dne je praznovalo vse mesto. Pri veličastnem izprevodu so sodelovali tri godbe, splitka, solinska in vranjska. Med popevanjem narodnih pesni se je izprevod ustavil pred stanovanjem generala Mihiča, kjer je general čestital vojakom, a vojniki njemu. Nato se je izprevod napotil na utrdbе, spremljan od šestero voz polnih jestvin in vina, ki so jih podarili meščani vojakom splitske posadke. Na trdnjavi je voščil neki meščan vsem udeležencem vesele božične praznike, noker se je razvil na dvorišču trdnjave ples. Po plesu se je meščanstvo med popevanjem rodoljubnih pesmi in »živio«-klicev vladarski hiši in Jugoslaviji vrnilo v mesto in razšlo.

Vojna odškodnina.

BELGRAD, 10. V nedeljo dopoldne se je v Parizu končala seja jugoslovenskih delegatov z zastopniki francoskega ministrskega predsednika glede vojne odškodnine, ki jo ima dobiti Srbija. Naši delegati so si prizadevali, da se prizna Srbiji prednost pri priznanju deleža iz splošne vojne odškodnine. Posebno poročilo pravi, da je bila ta zahteva odklonjena. Nato je Francija zahtevala, naj ji Jugoslavija odstopi prebitek žetve iz leta 1920, na kar pa naša vlada ni mogla pristati. Francozi so vsled tega v soboto odstopili od svoje zahteve. Kakor znano, so nam zavezniki ponudili 5% splošne vojne odškodnine, dočim so naši delegati zahtevali 6%. V nedeljo je v tem pogledu naša rešitev. Naši državni pripade iz splošne vojne odškodnine vsota ene do poldruge milijarde frankov. Uradno poročilo o tej seji doslej še ni dospelo v Belgrad.

BELGRAD, 10. Pravosodni minister Timotejevič je sestavil komisijo, ki bo v kratkem pripravila naredbo o vojnih odškodninah za one, ki so bili med vojno oškodovani. V to komisijo stopijo predsedniki Saveza zemljoradnika, trgovske in obrtne zbornice, obrtne zveze itd. Po tej naredbi bi imeli prvenstvo pri odškodninah oni, ki streme v svojih podjetjih za tem, da pospešijo delo in produkcijo v državi.

Enotne cene za klavno živino.

LJUBLJANA, 11. Uradno se poroča: Deželna vlada za Slovenijo je stopila v zvezo z zemaljsko vlado v Zagrebu radi določitve enotnih cen za klavno živino na vsem področju Banovine in Slovenije.

Ruski begunci v Jugoslaviji.

BELGRAD, 11. Ker je po boljševiški zmagi postala evakuacija Odesa neizogibna, se je pojavilo vprašanje o preskrbi novih beguncev. Zavezniške vlade so vprašale tudi Jugoslavijo, ali bi mogla sprejeti del teh ruskih beguncev. Jugoslovska vlada ni mogla odgovoriti negativno in potemtakem bo del beguncev iz Odesa našel zavetje na jugoslovenskem ozemlju.

Naredba o učiteljskih.

BELGRAD, 10. Ministrstvo prosvete je izdalo posebno naredbo o otvarjanju prvega razreda na vseh učiteljskih. Po tej naredbi se prične pouk v prvem razredu učiteljskih tekem emese, ko se končuje šolsko leto na gimnazijah. Na ta način dijaki, ki so dokončali četrti razred gimnazije, ne bodo prisiljeni, gubiti časa do septembra, ampak lahko takoj vstopijo v prvi razred učiteljskih.

Iz Bolgarske.

Položaj na Bolgarskem.

BELGRAD, 10. O dogodkih v Bolgariji poroča »Politika« preko Pirota: Stavka na železnicah traja dalje. Na mnogih mestih so se krvavo spopadli vojaki in stavkajoči komunisti. Vse kaže, da dobiva boljševiška organizacija v Bolgariji, močno podporo iz Rusije. Ministrski predsednik Stambulinski je mobiliziral svoje pristaje. Ponekod so vojniki-železničarji prevzeli železniško službo. Pozvani so pod orožje tudi stavkajoči uslužbenci pošte in brozjava.

DUNAJ, 10. Bolgarsko poslanništvo na Dunaju izjavlja, da so vse vesti o boljševiškem gibanju v Bolgariji neosnovane.

Iz češkoslovaške.

Vesti o vladaj krizi neresnične.

PRAGA, 11. Vest, ki so jo prinesli listi, da so v vladi baje nastala nesoglasja ali da celo preti kriza, so popolnoma brez podlage.

PRAGA, 11. »Venkov« je pooblaščen izjaviti, da so popolnoma izmišljene vesti o ministrski krizi, ki je nastala vsled nesoglasja med ministrom za zunanje zadeve dr. Benešom in ministrom dr. Heidlerjem.

Iz čeških strank.

PRAGA, 10. Pri zborovanju naprednjaške stranke se je sklenilo, da stranka vstopi v češkoslovaško socijalistično stranko.

Opustitev gosposke zbornice.

PRAGA, 10. Iz poročila, ki ga je predložil načelnik ustavnega odseka dr. Meissner pri plenarni seji socijalnodemokratskih članov narodne skupštine, je razvidno, da se je že opustila misel na ustanovitev gosposke zbornice, dasiravno večina narodne skupštine zastopa mnenje, da je sistem dvojne zbornice uместnejši. Druga zbornica pa bi morala imeti popolnoma demokratski značaj. Socijalnodemokratski klub vztraja pri svoji zahtevi po enotni zbornici.

Poslanci legijonarjev.

PRAGA, 11. »Češke Slovo« poroča: Legijonarji bodo imeli volilno pravico za volitve v češkoslovaški državni zbor. To se bo tako uredilo, da bodo sprejeli v načrt o volitvah za državni zbor določbo, po kateri bodo legijonarji ki se nahajajo dosedaj v Sibiriji, tam volili svoje poslance. Ti poslanci bodo imeli sedež v praskem državnem zboru, kakor hitro se bodo vrnili domov.

Pripustitev češkoslovaške k ženevski konvenciji.

PRAGA, 11. Predsednik švicarske republike je sporočil češkoslovaški vladi, da se sprejme njena prošnja za pripustitev h konvenciji, ki je bila sklenjena v Ženevi 6. julija 1906 in ki se tiče izboljšanja položaja ranjenecv in bolnikov v smadnah, toda le v primeru, ako v zmlusku členu 32 tega dogovora pogodbene države takom enega leta ne ugovarjajo pri švicarski vladi.

Masaryk proti upravnim in sodnim svetom.

PRAGA, 10. (S.) Predsednik Masaryk je oddalno sankcijo zakona o upravnih svetih in sodnih razsodiščih za ručne industrije, ker ni še določeno sodelovanje delavstva pri dobičkih ne z narodo ne z zakonom.

Ločitev čeških reformistov od Rima.

PRAGA, 9. (S.) Na sestanku reformističnih duhovnikov je bila sklenjena s 140 glasovi proti 66 ločitev od rimske cerkve. Sklenilo se je tudi, da se ustanovi katoliška narodna cerkev na temelju svobode in demokracije. Ustanove in zavod, ki pripadajo pravno rimski cerkvi predeležo postojno k novi in k tisti cerkvi, ki bo imela največje število vernikov na svojih strank. Provizorična uprava omenjenih ustanov in zavodov je poverjena odboru šestih duhovnikov in šestih laikov.

Rennerjevo potovanje v Prago.

PRAGA, 10. (S.) Vlada je najela 22 sob v hotelu »Palace« za avstrijskega kancelarja Rennerja in njegovo spremstvo. Ob tej priliki pišejo »Narodni Listi«: Naši odnosi z Avstrijo so določeni po mirovni pogodbi. Češkoslovaška živi z Avstrijo v prihranih odnosih. Na prasko vlado ni bil narejen sploh nikakršen pritisk v škodo njenih gospodarskih koristi. List se nadalje povprašuje, ali bi mogel Renner v sedanjem kritičnem položaju posttrbati, da njegova domovina sprejme uklope praskega sestanka.

PRAGA, 11. (S.) Razpravljajna z avstrijskim odposlanstvom so se vršila v raznih odsekih; predvideva se ugoden izid. Uradno poročilo pravi, da je prišlo med Rennerjem in Benešom do popolnega sporazuma glede vnanja politike na podlagi mirovne pogodbe. Požukala se bo tekem razpravo začamžiti demokracična evolucija v notranjosti in popolna suverenost obeh republik napram inozemstvu, tako da bo onemogočen vsak pokušaj monarhične vzpostavitve in ojačano gospodarsko sodelovanje.

Češka sladkorna industrija.

PRAGA, 11. Med zastopniki češkoslovaške sladkorne komisije in češkoslovaške družbe za izvoz sladkorja ter zastopniki berlinskega bančnega konzorcija se je dosegel sporazum glede dobave 2000 nemških železniških tovornih voz za češkoslovaško sladkorno industrijo. Prve nemške tvornice vagonov bodo v dveh mesecih izročile te vozove. Češkoslovaška sladkorna komisija bo kot kompenzacijsko dobavila Nemčiji tisoč vagonov sladkorja iz letošnje letine.

Minister Klofač hoče odstopiti.

PRAGA, 10. (S.) Minister za narodno obrambo Klofač je prošil pismeno predsednika republike, naj sprejme njegov odstop iz zasebnih povodov. Stranka narodnih socijalcev je prošila ministra, naj ostane na svojem mestu vsaj do volitev v državni zbor.

Zidano industrijsko palačo v Pragi.

PRAGA, 11. (S.) Trgovinski urad in praska občina bosta zidala skupno industrijsko palačo, ki bo stala 25 milijonov kron.

Pomorski promet začasno nemogoč.

PRAGA, 10. (S.) Trgovinski minister Heidler je izjavil bilancnemu odboru, da je začasno vsak pomorski promet nemogoč zaradi vlekanskih stroškov za lažje. Pomorski promet je začasno mogoč edineho pri statičnih rudnikih s severnimi pokrajskimi potom nemških čolnov.

Pomankanje premoğa.

PRAGA, 11. Vsled pomankanja premoğa so od 8. jan. dalje praške občinske plinarne ustave oddajo plina od osmih do enajstih in od štirinajstih do šestnajstih. Cestne železnice ostanejo v prometu te od osmih do dvajsetih. Tudi obrat v mestnem vodovodu trpi vsled pomankanja premoğa.

IZ RUSIJE.

Boji proti boljševikom.

VARSAVA, 10. Poljska brzojavna agencija javlja: Naše čete so z zavezniškimi letonskimi četami zavzele mesto in trdnjavo Dvinsk. Obenem so letonske čete napredovale proti severu, poljski oddelki pa proti vzhodu od Dvinska. Na ta način so vzpostavili neposredno zvezo med Poljsko in Estono.

Denjkinov poraz.

PRAGA, 10. (S.) Praška radiobrojavna postaja je dobila iz Moskve vest o zavzetju Tasnaroga na Azovskem morju in o popolnem porazu Denjkinove vojske.

Boljševiške zmage.

PRAGA, 10. (S.) Radiobrojavka iz Moskve javlja, da je rdeča vojska zasedla 8. januarja Krasnojarsk. Ostanke teh sovražnih armad so se vdali.

Boljševiški žele miru z Romunsko.

BUKAREŠT, 11. Romunski dopisni urad Dacia poroča: Socijalistični list »Chemarca« javlja baje iz zanesljivega vira, da je ruska sovjetska vlada stavila romunski vladi mirovni predlog. Rusija priznava prikopitev Besarabije k Romuniji, ako Romunija ne bo poslala čet proti boljševikom.

Prevoz Judenčevič čet na Denjkinovo fronto.

BEROLIN, 11. (S.) »Vosta« poroča iz Helsingfors, da je estonska vlada dovolila generalu Judenčeviču prevoz njegovih čet na Denjkinovo fronto.

Socijalistična protiboljševiška vlada v Irkutku.

CURIH, 11. (S.) Iz Irkutka javljajo, da je Kobčak odstopil po ponorečem posredovanju Semenovih čet. Ustanovila se je baje socijalistična protiboljševiška vlada.

Iz Romunske.

Časnikarski nedeljski počitek v Romuniji.

BUKAREŠT, 11. Romunski dopisni urad Dacia poroča: Strojkovne organizacije romunskih novinarjev so sklenile, da se uvede pri časopisih obligatorični nedeljski počitek.

Iz Nemčije.

BEROLIN, 11. V listu »Münchenr Neueste Nachrichten« obdružuje perzijski pisatelj SaVen Asredin Turčijo, da je za vojne dala umoriti 1.200.000 Armencev, ter Nemčijo, da je krila te umore, ki so se upirjali po načrtih.

Proti vojnim zločincem.

DUNAJ, 11. »Der Neue Tag« poroča, da je enlenta napravila seznam 1500 oseb, ki jih mora Nemčija izročiti ententnemu sodnemu dvoru. Nemška vlada je Clemenceauju uradno sporočila, da bo demisionirala, ako se ji bo ta seznam predložil.

Iz Avstrije.

Dr. Renner odpotoval v Prago.

DUNAJ, 10. Državni kancelar dr. Renner je v petek, 9. t. m. odpotoval v Prago. Z njim so odpotovali vodje gospodarskih državnih uradov, državna tajnika dr. Reich in Zerdik, državni podtajnik dr. Ellenbogen, državni tajnik dr. Löwenfeld-Russ, ter več referentov za pogajanja, ki se bodo vošila v Pragi. Iz Prage se bodo dr. Renner in njegovi spremljevalci vrnili v ponedeljek, 12. t. m.

DUNAJ, 10. Pod predsedstvom državnega kancelarja dr. Rennerja, se je vršila, kakor poroča »Neue Freie Presse«, v torek seja ministrskega sveta, katere so se udeležili vsi državni tajniki. Ministrski svet se je bavil z aktualnimi zadevami in je med drugim vzel na znanje tudi poročilo državnega kancelarja o dispozicijah njegovega potovanja v Prago. Seja se je pričela ob 20. in je trajala do pol dveh ponoči. Kakor je

glasa, da zavrniki ne nameravajo odkodovati nemške življenjske koristi zaradi potopitve brodovja v Skapaflowu. Zavezniki vztrajajo pri izjavah, ki jih je podal njihov pooblaščenec nemški delegaciji 23. decembra, in sicer, da bo komisija upoštevala zagotovitev v noči od 8. decembra glede zaščite nemških koristi; da so zavezniški pripravljivi znižati zahtevano odškodnino 400 tisoč ton plovnega materiala za potopljeno brodovje v Skapaflowu, toča zavezniški komisiji, ki bo vodila preiskavo glede točnosti števila, navedenega s strani Nemčije, se morajo prepustiti proste roke. Vključno temu je potopitev nemškega brodovja v Skapaflowu zločin, in krivci se bodo kaznovali po določbah mirovne pogodbe.

Nemški izvedenci so predložili število plovnega materiala, ki je nižje od 400.000 ton. Zavezniki bodo dali preiskati, ali je to število točno, in bodo eventualno znižali svoje zahteve, toda ne za več nego 125.000 ton. Predloženo število obtožnega plovnega materiala, namreč 192.000 ton, se bo po moralno tajni izračuni brez oziroma izid zavezniške preiskave. Za ostalo se pa določil izid izračunov.

Iz Francije.

Novi francoski senat.

PARIZ, 11. (S.) Iz statistike volitev v francoski senat je razviden naslednji izid: Izvoljenih je bilo 13 konservativcev (3 več ko prej), 13 liberalnih republikancev (4 več ko prej), 19 naprednih republikancev (3 manj ko prej), 58 republikancev iz leve (20 več ko prej), 116 radikalcev ali radikalnih socialistov (17 manj ko prej), 2 republikanska socialisti (2 več ko prej) in 2 unificirana socialisti (2 več ko prej).

Iz Amerike.

Odnosni med Nemčijo in Zedinjenimi državami. WASHINGTON, 10. (S.) Vlada Zedinjenih držav je obvestila Nemčijo, da se bodo urejevali naslednji odnosi med Nemčijo in Zedinjenimi državami po prenehanju določbah.

Ameriško posojilo.

PARIZ, 11. Po poročilih iz Londona bo angleški zastopnik za finančna vprašanja, sir George Paish, ki je dopel v Ameriko, zahteval v svrhu vzpostavitve evropskega ravnotežja kredit 280 milijard frankov.

Nov boljševiški naklep.

NEW YORK, 11. Vseled aretacije agitatorjev so odkrili boljševiško zaroto, ki je imela namen, s poplavitvijo zavezniških držav s ponarejenimi bankovci uničiti svetovno valuto.

Ameriška pomoč Avstriji, Poljski in Rumunski.

WASHINGTON, 10. (S.) Glas, zakladni tisk je prošil od kongresa predlumi 150 milijonov dolarjev, da se pošljejo živila Avstriji, Poljski in Rumunski(?).

Priloge za izvolitev predsednika.

WASHINGTON, 11. (S.) Seja sveta demokratske stranke za izvolitev predsednika se bo vršila v S. Francisku dne 28. junija, a seja republikanskega sveta se bo vršila dne 8. junija.

Iz Italije.

Italija — cesarstvo?

ZENEVA, 12. Vodilni senatorji in poslanci se zavzemajo za to, da se Italija proglasi za cesarstvo. Ministrski predsednik Nitii je naprotik teh težej.

Odnos ministra Ferrarisa v Pariz.

RIM, 11. (S.) Snoci je odpoval minister Dante Ferraris v Pariz, kjer ga pričakuje ministrski predsednik. Udeležil se bo razprav z ministrom Lloydom Georgeom in drugimi zavezniškimi ministri o gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo Italije.

Nesoglasja.

V mladih državah, ki so vstale iz ruševin habsburške monarhije, se pojavljajo notranja nesoglasja. Tukaj ne mislimo na socialne boje, ki so vsesvetoven pojav, govoriti nam je o individualnih pojavih notranjega nasprotstva v državah, ki smo jih označili. V političnem in kulturnem pogledu je češki narod brez dvoma prvi med temi. A tudi v njegovi državi je močno notranje nasprotje: slovaško vprašanje. Ali se spominjate slovaškega voditelja Hlinko? Bil nam je vzor narodnega delavca, mučenik za narodne pravice, strah madžarskih vlad, večna nadloga orožnikom in ljubljene svojega ljudstva. Danes, ko je narod ujedinen z brati Čehi, je Hlinka preganjen iz osvobodene domovine, njegova stranka protestira proti bratski vladavini in išče zaščite pri ententi, prebrisani Madžari pa se snubijo nezadovoljne. Ponavlja se stara nesloga, ki je pred tisoč leti razbila lepo Velikomoravsko državo.

Rumunija se je teritorialno podvojila s priključenjem Erdeljske. Kakor beremo po časopisih, tudi tam ni prave pristrane sloge med osvoboditelji in osvobodenci. Rumuni iz kraljevine se naravno smatrajo za nekaj več, ker so v družbi zmagovalcev, Erdeljci pa so politično

bolje šolani zaradi znanih bojev za cerkvene in šolske pravice z madžarskimi magnati. Sedaj jim ne gre v glavo, da bi oni drugi vse ukazovali, saj so vendar bratje in ne podjarmljeni tuji, nikakšen neobdobje v Veliki Romuniji, in dobroto osvoboditve hočejo vračati z lastno vrednostjo, a nikakor ne s pohlevnim občudovanjem osvoboditeljev.

V državi SHS se bje oster boj med idejo avtonomije in idejo centralizma. Centralisti se smatrajo za edine prave patriote, avtonomistom očitajo celo izdajstvo, skiljenje proti Dunaju in Budimpešti. Pojavlja se vzporedno tudi republikanska struja, ki vidi v »kroni« stalo poročstvo za nadvlado in militarizem. Se nedolžna cilnica je dala povod za medsebojno sumničenje.

Ti trije zgledi in pojavi nesoglasja, ki smo jih tu nakratko označili, morajo imeti nekaj skupnega, kajti, to kaže velika podobnost in vsestransko križanje med njimi. Najprej nam prihaja na misel, da utege imeti vsaj deloma prav Gumplovci, ki vidi bistvo države v tem, da si eno plemo podvrže drugo ter mu ukazuje in je izrablja. Če nadomestimo besedo »razred«, imamo že pred seboj Marsovo ideologijo in moderni boj za »diktatoro proletariata«. Se en korak naprej, pa smo nekako pri moderni parlamentarni »večini«, ki pa še ni danes nikjer ostvarjena dovolj moderno in demokracično. Od bivše monarhije so se narodi dobro naučili teorije podjarmljenja ali nadvlade. Nadvlado so imeli v eni polovici Nemci, v drugi Madžari, ostali narodi so hlapčevali.

Bil je med obojimi srdit boj vse od početka do razsula. Po razsulu pa je ostala v Srednji Evropi vzpostavljena miselnost vsem udeležencem teh bojev; to je zakon vztrajnosti, ki velja tudi za duševne pojave.

Drug vzrok nesoglasij je to, da je nova hiša za vse preozka. Stara Rumunija ne more biti kar tako tudi Nova Rumunija. Vsi osvoboditelji čutijo, da je treba skupno domovino zgraditi nanovo s skupnim složnim delom, da se mora upoštevati njihov glas, ohraniti neprenehljivost dosedanjega kulturnega razvoja in družabnih ustanov ter da je treba z rahločutnostjo in obzirnostjo napeljavati vse razlike v enotno smer. Osvoboditelji pa mislijo kar nakratko, da je pri njih že vse dobro in gotovo boljše, nego je bilo v monarhiji (jasen zgled za to misljenje — ni daleč odhod).

Precejšen vzrok nesoglasja so tudi kulturne razlike. To se najbolj jasno opaža na Slovaškem, kjer so z burno nestrpljivostjo hoteli uvajati Čehi svobodnimisne oblike iz svoje ožje domovine ter razdražili pobožne Slovake. Ljudstvo ne ume, čemu je za osvoboditev treba metati križ iz šolskih prostorov in podobno. Odhod reakcija, ki spet po zakonu nikanja sega preko neposrednega cilja.

Kdor bi sedil iz teh nesoglasij, da te države niso sposobne za življenje, bi pa zopet segel predaleč. Narodnemu načelu je bilo treba brezpogojno zadostiti, zato je propadla monarhija, ki je narode zatirala. Narodna ideja je modroslovo rečeno, dobra. Ako bodo gospodarski razlogi zahtevali, da se narodne države zedinijo v kako višjo obliko ali »zvezo«, se bo to lahko zgodilo, ne da bi trpel narodni čut in penos posameznih članov zveze. Tako bo naravno »dobro« z gospodarskim združenjem v boljši zaklad, ne da bi se pri tem izgubljalo. Tudi kulturne razlike, kolikor niso načelne, se najdejo v višjih skladih, ne da bi trpela narodna enotnost, kolikor pa so načelne, se prenoso na izvennarodno bojišče duhov. Namesto »hegemonij« pa pridejo moderni ljudski parlamenti, splošna volilna pravica, propore in privilegij dela.

Moderna glasba uporablja veliko disonanc. Tudi življenje narodov jih ima na vsak korak. Pride čas, ko se razvežejo v čarobne akorde.

Zločini grofa Berchtolda.

Državni urad Nemške Avstrije objavlja v »rdečih knjigah« listine o predzgodovini vojne. Zadnji dve taki knjigi obsegata čas od 24. julija do 27. avgusta 1914 — torej dobo najhujšega političnega valovanja. Avstrijska republika pritega — kakor je naglašeno — vprašanje krivde na vojni v razpravo že zato, ker odklanja vsako nasledstvo stare monarhije.

Nove avstrijske objave prinašajo poročila diplomatskega zastopstva Avstro-Ogrske o vstupu note Srbiji z dne 24. julija, v kateri je bil rok za odločitev tako krakko odmerjen. Iz neke brzojavke barona Giesla, zastopnika monarhije v Belgradu, grofu Berchtoldu je razvidno, da je bila srbska vlada po notli in njeni vsebini povsem presenečena. Kot posebno zanimivo označajo te publikacije dejstvo, da srbska ekcija dunajskega kabineta nikakor ni bila pripravljena sporazumno z nemško vlado. Gospod Jagov, zastopnik Nemčije, da ni bil obveščen o vsebini note nič poprej, nego drugi kabineti. Istotako kot London, Pariz in Petrograd, da se je trudila za lokaliziranje spora med monarhijo in Srbijo. Posebno se je zavzemal za tako

lokaliziranje — sir E. Grey in v Londonu, v Parizu in Petrogradu je bila resna volja za to.

Toda grof Berchtold je preprečil vse te dobre namene. In sicer z neiskrenim, zavratnim postopanjem. Prvi njegov zločin je bil ta, da je odklonil od Rusije zahtevano podajanje 48urnega roka za odgovor na noto. Drugi zločin je bil njegovo absolutno nespravljivo vedenje po odgovoru Srbije. Tretji pa v tem, da ni hotel — kakor mu je svetoval eden avstro-ogrskih poslanikov — podati Petrogradu izjave, da Avstro-Ogrska ne misli na nikake teritorialne osvojitve na škodo Srbije. Dejstvo je, da je Nemčija dalje sporočala posredovalne predloge Angleža Greya! Dunajska vlada pa jih je tedratno odklonila. Avstrijska napoved vojne je pokopala predlog za konferenco.

Velike politične vrednosti so poročila grofa Mensdorffa iz Londona. Grey mu je zahteval, da se dalje trudi v interesu miru. Ali — tako je rekel — ako hoče kaj doseči v Petrogradu, mora imeti kaj v roki. Če bi prišel tja s praznimi rokama in če bi le zahteval, naj Rusija ostane ob strani, dokler monarhija ne obrnuta s Srbijo — ne bi izposloval ničesar. Grof Mensdorff je zaključil: »Vtis imam, da se tu trudijo z vneto za ohranitev miru, ter da bodo v polni meri podpirali vsak poizkus, ki bi šel za tem; istotako tudi, da dobimo najdalekosežnejše zadovoljenje in jamstva za bodočnost napram Srbiji, če bi mi dali — za kar pa je morda že prepozno — kako tako izjavo glede bodočega obstanka Srbije kot neodvisne države, da bi jo Rusija mogla sprejeti.«

Na vsa ta prizadevanja pa je dobival Grey od strani Avstrije le zavlačevalne note in prazna politična razmotrivanja o posledicah, če bi Rusija posegla vmes, Srbiji v prilogo!

Velesnamenite so listine, ki govore o angleškem predlogu, da bi se sestala konferenca »a quatre« v preprečenje svetovne vojne. Rusija se ni hotela pogajati z Avstrijo direktno. Obrnila se je do Greya za posredovanje. Kot prdpočaj je zahtevala začasno zaustavitev sovrážnosti Knez Lichnowsky, zastopnik Nemčije v Londonu, je nujno priporočil, naj se sprejme posredovanje Anglije! Kajti za Nemčijo in Avstro-Ogrsko bi bilo neizmerno težko, ako bi morale nositi odgovornost za posledice odklonitve tega posredovanja.

Grof Berchtold je sličal za dan 31. julija ministri svet, kjer pa je takoj izjavil, da je zaustavitev sovrážnosti izključena. Kot temeljna načela za odgovor Nemčiji je označil: vojne operacije proti Srbiji se nadaljujejo; o angleškem predlogu se ne more razpravljati, dokler se ne zaustavi ruska mobilizacija; pogoji Avstro-Ogrske se morajo sprejeti v celoti, o teh se ne more spuščati v nikaka pogajanja. Vsi ministri so pritrdili nazoru grofa Berchtolda; obenem so soglasno pritrdili predlogu Tisze, da sedaj sploh ni treba pričevati vlastit novih zahtev napram Srbiji, marveč naj se jim odgovori, da bi bila Avstrija načelno pripravljena baviti se z angleškim predlogom, toda to le pod pogojem, da se operacije proti Srbiji nadaljujejo in da Rusija odneha od mobilizacije. Nemčija je 30. in 31. julija ostala brez odgovora od strani Avstrije, kar je moral poznati vsled odločne zahteve angleške veleposlanika. Odgovor Avstrije je prišel 1. avgusta in s tem je bil pokopan zadnji poizkus, da bi se svetovna vojna preprečila.

Listine govore še o enem posredovalnem predlogu Wilsona 5. avgusta 1914, o katerem je grof Berchtold poročal, a ne čujemo nič — kako! Samo to vemo, da je obveljala volja grofa Berchtolda.

Dva momenta sta v teh dveh »rdečih knjigah« avstrijskega državnega urada, ki ju je treba posebno naglasiti: prvi: priznavanje resne volje na strani Anglije, Rusije, Wilsona in Nemčije za posredovanje v svrhu preprečenja svetovne vojne; drugi: prizadevanje, da se Nemčija razbremeni od krivde. Kakor da hočejo državni Nemške Avstrije posebno podkrepiiti svoje stališče, da ne sprejemajo nikakage nasledstva bivše monarhije in da nočejo trpeti nikakih posledic krivde Berchtolda in družbe na izbruhlu svetovne vojne, dokazujejo, kako je tedanji minister za zunanje stvari Berchtold zavratno postopal tudi napram Nemčiji. Vso krivdo pripisujejo državnikom bivše monarhije. Priznovanje dobrih namenov Anglije in Wilsona beležimo kot že davno ugotovljeno dejstvo. Kar pa se tiče poizkusa za razbremenitev Nemčije — ne pritrdimo. Naj je tudi res, da iz listin ne izhaja njena krivda. Ali pri tem ne smemo pozabiti, da je bil po odločitvi Bismarcka resnični voditelj nemške zunanje politike — Viljem sam ter da so bili kancelarji le izvrševalci njegove imperatorske volje. On sam, osebno, je posegal v dogodke preko glav svojih državnikov. Saj jih je celo — kakor pripovedujejo razkritja, o katerih bomo govorili posebej — označil včasih za — tepce, ki naj mu ne kvarijo poslov. Marsikaj je storil za njihovim in za hrbtom sveta, kar ni dokumentarčno ugotovljeno. Saj so vedeli n. pr. vrabci po

vseh dunajskih strehah, da je v času, ko so se pripravljali veliki svetovni dogodki, vsak hip prihajal na Dunaj inočigito, da je slepцем zmešal še tisto malo pameti, ki so jo imeli. Če imamo vse to pred očmi, ne moremo verjeti v nektrivdo Nemčije.

Gospodarsko zblizovanje med državami — naslednicami Avstro-Ogrske.

»Noue Freie Presse« je poročala te dni, da se je začela ngajati pot za sporazum med Italijo in Jugoslavijo, kar se tiče pomislekov prve proti gospodarskemu zblizvanju med državami, ki nasledujejo monarhijo. Pri tem da se izrecno misli tudi na Madžarsko. Posebno da želijo Francija in Anglija takega zblizvanja, da se s tem zagotovi neovirano medsebojno preskrbljevanje potrebnih držav in pa svobodna izmenjava blaga. To gospodarsko zblizvanje, do katerega more priti le pod zaščito mednarodnega gospodarskega sveta, naj ne bo imelo nikakage političnega značaja.

Pri tem se vsiljuje dva pomisleka. V prvo ni lahko verjeti, da bi bila Francija in Anglija pri tem pri srcu le skrb za te države in je za izmenjavo blaga med njimi, ne da bi pri tem malce mislili tudi na svojo korist, gospodarsko in politično. V političnem pogledu posebno Francija s svojim razmerjem do Nemčije. Ravno iz tega razloga se nam tudi ne zdi gotovo, da bi to gospodarsko zblizvanje ne imelo tudi politične prinesli. Za trenutek morda — trčno pa ne. Prezoko sta v sedanjih časih spojena gospodarstvo in politika. Prvazaprav ustvarja v sodobnosti gospodarstvo politiko in ji določa smeri. To je pokazala vojna kaj jasno, a še posebno dokazujejo to pozajanja v Parizu: »mir« z Nemčijo, porazdeljenje kolonij, reševanje maloazijskega vprašanja. Pa tudi rudrsko vprašanje se presoja v glavnem z gospodarskega motrišča. Gospodarsko prodiranje, ki ga imajo pred očmi zlasti velike, imperikalistične države. Anglija se je borila v prvi vrsti proti Nemčiji kot — svojemju najnevarnejšemu tekmeccu na svetovnem prometu. In Italija nasprotuje načrtu podonavske konfederacije morda bolj iz gospodarskih, nego političnih razlogov.

Iz Budimpešte javljajo, da bi Rumuni želeli obrambne zveze, ki bi obsegala Rusijo, Poljsko, Čehoslovasko, Jugoslavijo in Grško. Tako bi se ustvaril blok 75 milijonov ljudi.

V Čehoslovaski so pa menda mnenja še razdeljena. Dr. Kramář se poteza v »Narodnih Listih« za obnovo vselovenskage ideale. Trdi, da bi bila edinote možna Rusija v zaščito pred nemško osveto. Rusija bi bila zaščitnica vseh slovanskih plemenskih bratov. Isti list pa priporoča na drugem mestu zvezo srednjeevropskih malih držav. Predsednik Čehoslovake republike Masaryk pa je v nekem razgovoru naglašal veliko važnost odnošajev do Nemčije, Avstrije, Madžarske in Poljske za čehoslovasko republiko.

Slednjič naj zabeležimo še vest iz Bukareste, da je bolgarski politični agent Bakanov odpoval iz Sofije v Prago, da bi tam izposloval podporo za — srbsko-bolgarsko zvezo.

Seveda ne moremo mi kontrolirati vseh teh vesti na njihovo veljavnost. To pa se nam zdi gotovo, da ne gre tu za zgolj gospodarsko zblizvanje, marveč za novo gospodarsko in politično urečbo srednje Evrope.

Novi škof tržaško-koprski Angel Bartolomasi.

»Prvi njegov pozdrav vernikom.«

Prejšnji škof, mons. dr. Karlin, se je moral umekniti. Bolestino je odjeknilo po slovanskem delu škofije. Ravnokar je postal njegov naslednik, mons. Angel Bartolomasi, »prvi pozdrav svojim vernikom.«

Ob tej izpremembi, ki je tako globoko zasekala v duševno življenje našega naroda, smo sledili mi zapovedi skrajne rezerviranosti. Ir to iz tehnik razlogov in v soglasju s činitelji, ki jim gre prva beseda ob takih dogodkih. Hoteli smo vsakomur očistiti tudi enoco kakega razloga za isto znamo očitanje, da nas vodi »odlo« — »svravnstvo«. Lahko rečemo, da bi le redkokatero narodno glasilo v sličnem položaju zmoglo toliko zmernosti, samozatajevanja in strpljivosti.

Sedaj pa ne moremo več molčati in moramo stopiti iz rezerve. Prišla sta dva dogodka, ki (u ne moremo in ne smemo prezreti: je ročena poslanica in pa razgovor rimskega poročevalca tržaškega »Piccola« z »enaltimnejšim zaupnikom in sodelavcem« novega škofa tržaško-koprškega.

Pred seboj imamo hrvaško besedilo poslanice. Posnemajmo: Postanek škofije tržaško-koprške sega v prve dobe Cerkev. Prihajam kot prvi italijanski škof, odkar je ta kraj zedinjen z Italijo. Venčar nisem prvi v vrsti italijanskih škofov v teh plodnih in prikaznih krajih. Zelim, da me smatraje za someščana in ne tučca, ker želim biti vaš prijatelj, brat in oče. Prihajam z zaupanjem v sodelovanje vseh duhovnikov, v vzorno življenje raznih samostaniških družab in podjetnost vseh katoliških organizacij ljubljenih mi škofij; z zaupanjem, pošljam vsečla rani naklonjenosti državnih in mestnih obla-

sti ter vsled mnogih izrazov vdanosti in nestrpnega pričakovanja, došli mi v Rim od mojih bratov in duhovnih sinov. Želno pričakujem dneva in časa, ko bom mogel priti k vam, da se bom vesell in trpel z vami. Ali, če sem zadržan, se moram dolžiti svoj dohod v škofijo — našejam se, da ne za dolgo. Pošiljam pa vam še sedaj očetovski, bratski in prijateljski pozdrav in svoj prvi višepastirski blagoslov. Pozdravljam vas z vročo željo, da vam Jezus »Knez mira«, poda tisti mir, ki ga je obljubil vsem, ki so blage volje. Prijelna dolžnost mi je, da svojemu prvemu pozdravu podam tudi izraz iskrenega spoštovanja političnim upravnim, vojaškim in sodnim oblastim Trsta in Kopra.

Pozdrav in bratski poljben pošiljam tudi Nj. Presvetlosti, Mons. Andreju Karlinu svojemu predniku, ki me je tako gostoljubno sprejel, ko sem bil nečuvno v lepem Trstu. Naj mi Gospod podeli tisti epokalni mir duše, ki za se obino zaslužil, pridno vršev višepastirsko službo v težkem delu in mnogih stebah v času vojne. On, ki nikakor ne neda ljubiti svojih bivših vernikov, izročil nekakega blagoslova tudi za svojega naslednika.

To bi bili glavni momenti iz »prvega pozdrava« novega škofa »svojim vernikom«.

(Konec jutri.)

Vesti iz Jugoslavije.

Glas iz Celja. Pomankanje stanovanj v Celju je veliko. Eno leto je vodil stanovanjske posle mestni magistrat s prideleno mu stanovanjsko komisijo, in reči moramo, da je storil mnogo. Na njegovo mesto je stopila v novejšem času državna stanovanjska komisija, ki je začela razvijati energično delo. Hvaležni ji bodo vsi tisti, ki pridejo boljše pod streho, manj hvalječni oni, katere otesnjuje, najmanj hvalječni oni, katere utesnjuje, najmanj pa oni ki jih brez usmiljenja sredi zime postavlja na cesto. Ne vemo po kaki poti in po kakem načelu je bila za ta težavni in odgovorni posel izbrana petorica gospodov, od katerih samo eden kot domačin pozna krajevne razmere in ljudi malo dalj nazaj, ko do 1. novembra leta 1918. Po prebratu se je mnogo nemškega uradništva izselilo, na njihova mesta so prišli slovenski ljudje. Nemški ljudje prostih poklicev: trgovci, obrtniki, zdravniki itd. so ostali, priselilo pa se je tudi mnogo slovenskih novoro, narščanje naše obrti in trgovine v poprej nemškem mestu moremo le pozdravljati. Prezreti tudi ni dejstva, da se je naravnost ogromno, po naših nazorih nevdružno pomnožila državna mestna policija, mnogo je tudi novoro priseljenih naših primorskih beguncov, ki se bavijo z raznimi poklici. Dotok prebivalstva je bil večji, nego odseljevanje — zidalo pa se ni in se ne zida, ker so stavbe danes predrage, morda pa tudi za to, ker nič ne nesejo in je hiša hišnemu posestniku danes le dvomljiva dobrota, za vse one pa, ki niso vojni dobičkarji ali veliki bogataši in so navezani v svoji eksistenci na dohodek iz svoje hiše, pa naravnost eksistenčna katastrofa, ako naj plačuje davke in vzdržuje poslopje, najemnike in najemnino pa določa oblast. Ne vemo, po kakih poteh ukrepa nova stanovanjska komisija, mnenja pa smo, da je najvišja modrost ona, ki znače sama pri sebi, vemo tudi to, da bi se bilo za marsikoga prostora poprej izven Celja, predno se postavljajo naše slovenske rodbine sredi zime na cesto, ki v Celju živijo in v Celju delajo. Ne pride nam na um, slepo kritizirati, stvarno pa bi javnost želela vedeti: koliko rodbin je v Celju brez strehe? Pride-mo najbrž do zaključka, da brez zasedenja in adaptacije celih velikih objektov ne pridemo dalje. Kaj je z bivšo okrožno sodnijo, koliko vojaštva je še danes v njej, poleg tega poslopja imamo še tri velike vojašnice.

Jugoslovanski vojni ujetniki. Odbor akcije za pospeševanje vrnitve jugoslovanskih ujetnikov je predložil 4. novembra 1919 pri kr. deželni vladi v Ljubljani resolucijo s priloženimi podpisi svojecev, zbranih iz cele Slovenije, kakor se je zahtevalo na javnem ljudskem shodu dne 8. septembra 1919 v mestnem domu v Ljubljani. G. deželni predsednik dr. Brejc je deputaciji pojasnil da obstojajo še težkoče vsled neresenelega judranskega vprašanja na mirovni konferenci. Obljubil pa je, da bo te ljudske želje potrjene s tisočimi podpisi predložil dalje osrednji vladi v Belgradu, tako da pride ta ljudski glas tudi do mirovne konferencie. Resolucija se glasi: Resolucija, ki so je soglasno sprejela na javnem ljudskem shodu dne 8. septembra 1919 v dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani, s katero se naproša kr. dež. vlada v Ljubljani, da se blagovoli ista z vso odločnostjo zavzeti za najvažnejše ljudsko vprašanje glede vrnitve naših ljudi iz ujetništva. — Narod cele Slovenije zbran na tem shodu zahteva s svojimi podpisi, da osrednja vlada v Belgradu takoj in resno posreduje pri ententnih vladah, da se sklenejo čim preje prijateljski odnošaji med državami, oziroma, da preskrbi transportna sredstva za prevoz naših ljudi v domovino. — Vseled posredovanja vlad

PODLISTEK

Za staro pravdo. (79)

Avgust Senoa: Seljačka buna. — Zgodovinska povest iz XVI. stoletja.

»Milič je tu,« je rekla Uršula, »bil je pri Ambrožu po opravilo, a sedaj je pri Marti.«

»Glej sreče,« je prijala Ankamater za roko, »navalje sedaj, opravive hitro ta posel, da nama Ambrož ne prestrizže poti.«

»Pa bodi,« je rekla Uršula odločno, »Henin-govci so velikaši.«

Medtem ko je Konjski pripovedoval Ambrožu važne zagrebske vesti, se je na drugem keraju gradu, v sobi gospe Marte, zabavala majhna družica. Mlada žena Stepkova je motala poleg mize prejo. Sofija je sivala marljivo, a gospod Tomo Milič je ostal pri oknu, upirajoč oči v devico, ki je z vsakim dnem lepše sijala in cvela.

»E, gospod Tomo,« se je nasmesila Marta, »razsvetljajajoč niti,« sboda, da ni noč.«

»Zakaj plemenita gospa?« je vprašal mlade-cič.

»Ker bi takoj začeli zvezde šteti.«

»Ah, kaj naj govorim?«

»Posebno, ko vidite Sofijo, ne res? — je pogledala Marta mladeniča ostro. Sofija je zarzela, a Milič je odgovoril:

»No, da, ko jo vidim, se mi jezik ustavlja. Ali ne — gospica?«

»Zalibog,« je odgovorilo dekle, ohrabrivši se in privzdignivši glavo, »svedno mislim, da sem strašno strašilo, ko se me gospod Milič toliko plaši. Jaz brbljam in brbljam o solncu in mesecu, on pa gleda predse, kakor da ne bi ničesar iskal na zemlji.«

»Ne jezi se, sestra, saj išče tebe in ne vidi nič drugega, nego tebe! To se ti imenuje močni spol, taki so vsi junaki — ali mirujete deca,« je nadaljevala Marta, »jaz sem izpovednik vaše ljubezni, potrpta, dovedem vaju do odrešenja.«

»Ah, stokratna hvala vam,« je rekel Milič, »ali vi veste, plemenita gospa, kako mučno je čakanje.«

»Ce znaš potrpeti, si rečen, mladi gospod,« ga je poučila Marta, »ljubezen je kot oreh: zunaj grenka lupina, znotraj sladko jedro. Ko sem izvedela, da vi in Sofija pleteta za mojim hrbtom ljubavno mrežo, sem se razrdela in, in hvalite Boga, da je tudi gospod Ambrož na

vajini strani. S tem sta pridobila tudi mene, ker sem se uverila, da je vitez skoro zblaznel, a gospiča izgubila pamet. Tu ni torej leka, razun: Vzemite sel Ali, moja gospa mati ni tako mehka. Najprej mi je rekla: »Ne! Ko sem ji potem omenjala susedgradske bitke, ni odgovorila nič; kasneje je rekla: »Eh, bomo videli!« Torej pošalji Kaplja za kapljo izdobilja tudi kamen. Mati bomchejska, ker je nesrečna.«

Tomo je poljubil Marto na roko, Sofija pa se ji je ilteč in v smehu ovila okoli vratu in vzkliknila:

»Sestra! Zlata sestra! Kregaj me, kakor znaš! Zastonj. Hotela sem tega človeka iztisniti iz srca, ali, on je močnejši, pa se ne da.«

»Iztisniti?« je vprašal Milič, karajoč jo nežno. Deklica je izvila glavico in pokazala v smehu bele zobčice, pogledala mladeniča s solznim očesom ter rekla z mehkim glasom, ponudivši mu roko:

»Sala! Sala!«

»saj bi nadela na srce tudi tri zapah, da ji ne utečete. To sem čula, ko je govorila v spanju.«

»Sestra!« je deklica nežno dregnila Marto, »zazarevši dovrh glave.«

Ravno se je hotel mladi plemič posloviti,

ko je vstopila vedrega obraza gospa Uršula in žnjo Anka.

»Anka!« ste skočili sestri, »odkod ti?«

»Otroci!« je izpregovorila stara Heninogovca slovesno: »Anka nam donša veselo vest. Gospod škof knez Gjuro Draškovič, Ankin kum, je postal bran in, ako Bog da, zasedemo v kratkem svojo dedovino.«

»Slava Bogu!« ste vzkliknili Marta in Sofija.

»Otroci,« je nadaljevala mati, »želim proslaviti ta vedri dan s slovesnim činom. Vi, gospod Milič, se je obnila k mladeniču, »ljubite mojo hčer Sofijo in Marta je snubila za vas. Dobro, dam vam jo —.«

Vsi so se zgenili radostno, a Sofija je podelknila in je ilteč poljubila materino roko, ki jo je ta hitro odtegnila.

»Ali, dam vam jo pod enim pogojem. Ko je bil mokajni gospod nekoč nevarno bolan, je napravil zaobljubo, da moj sin osvobodi eno krščeno dušo iz turškega robotva. Sin mi je umrl še kot dečko in ni izvršil zaobljube. Vi želite postati moj sin, vi, skromen plemič, mož veličanske hčere. Izpolnite to zaobljubo, proslavite cel Doznala sem, da ste Sofiji obljubili, da osvobodite Mogačica, zaročenca Sofijine sestre po mleku, ki so ga Turki zasvojili. Do-

bro, osvobodite tega človeka in ko ga dovedete, bo Sofija vaša. Tako mi Bog pomozil!«

Vsi so okameneli in Sofija je, zaječaviši in polbedevši na smrt, padla nezavestna v naročje sestre Marte. Gospod Milič pa je bled in miren stopil pred Uršulo ter rekel:

»Hvala vam plemenita gospa! Ljubim gospičo bolj, nego svoje življenje in rad vržem to življenje na kocko za njeno roko —.«

»Toma, Toma! Kaj delas?« je vzkliknil Ambrož, ko je pri vratih čul poslednje besede; mladenič pa, ne da bi se menil za ta klic, je dvignil roko in dovršil:

»Prisegam pri živem Bogu, da pojdem in osvobodim Mogačica; prisegam pri Bogu in svoji ljubezni, da pridem le z njim, ali pa se ne povrnem.«

»Kdo je to napravil?« je zaklical Ambrož obupno.

»To je tvoje delo!« je šepnila Marta gospo Konjski, »Bog ti odpusti ta greh!«

»Je. Nikdar se ne bom kalasa tega,« je odgovorila Anka tiho in mirnega obraza.

»Z Bogom Sofija,« je

nekaterih držav, kakor Čehoslovaške, Nemške Avstrije, so se ujetniki teh držav že vrnili. Prosim torej, da Osrednja vlada v Belgradu upošteva ta ljudski glas ter prilačujemo odgovora od osrednje vlade tekom enega meseca. Obratoma se končno z vsem zaupanjem na Kraljevsko Visokost prestolonaslednika ter položimo to ljudsko zahtevo pred njegov prestol e prošnja, da s svojim najvišjim vplivom pripomore našim ujetnikom do skorajšnje osvoboditve iz sramotnega suženjstva. Kakor se sedaj kaže Italijanska vlada vračujoče ujetnike ne nadzoruje strogo. Posrežilo se je v zadnjem času precejšnjemu številu Jugoslovenov vrniti se med ujetniki drugih narodnosti. Upamo pa, da bo naša zahteva vplivala tudi na mirovni konferenci, tako da se bodo naši ujetniki vsaj iz Italije vrnili v najkrajšem času. Kaj dela torej vlada?

Sarajevsko Narodno gledališče. Vprašanje je staro že nekaj mesecev, a rešitve ni. Že pred tremi meseci je zastopnik ministrstva prosvete na seji v Sarajevem izjavil, da se gledališče podzrivi, da vlada dovodi 100.000 K državne podpore, da se imenujeta intendant in dramaturg ter so se imenovala že razna imena. A do konkretnih odločitev ni prišlo, in zdaj se, kakor da je bilo vse le — pesek v oči. Medtem četa igralcev sama prireja predstave. »Jugoslovenski List« piše: Nam se dozdeva, da za kulturne potrebe naroda na odgovornih mestih ni dovolj razumevanja.

Maščevano Kosovo. Akademični slikar Peja Jovanović je izdelal krasno veliko sliko o maščevanem Kosovu, ki jo je izdala ravnokar znana firma Petra Nikolića v Zagrebu, ki si je stavila za svojo nalogo, da založi najlepše slike iz naše zgodovine ter jih nudi občinstvu po izredno nizkih cenah. Ta firma je izdala že celo vrsto krasnih slik, med njimi portret Nj. Visokostva regenta prestolonaslednika Aleksandra, kronanje carja Dušana itd. Najnovejša lika Peja Jovanovića »Kosovo osvobodeno« je polna presretnosti in realitete. Jutro vstaja na Kosovem polju. V ozadju se dviga iz potokarja Gračanica, božji hram, kjer so srbski junaki pred bojem na Kosovu sprejeli sv. obhajilo. Srbi in legionarji juriso preko polja, posutega z razbitim orožjem in mrtvici. Želja po osveti jim seva z obrazov. Mlad častnik poveljuje junakom, a pred njimi plava s krono Dušana v roki vila ter vodi srbsko vojsko k zmagi. Karakteristična poteza do skrajnosti napelji vojakov je mojstrski pogodena.

Montecarlo v zagrebškem »Trgovskem Domu«. Zadnje dni je zagrebška policija vdira v »Trgovski Dom«, o katerem se splošno govori, da se v njegovih prostorih brezumno hazardira. Ničesar izrednega ni, da igrajo ali zaigrajo posamezniki en sam večer 80—100.000 kron. Šampanjca se popije vsak večer za 10—15.000 K. Ko je prišla policija, so gospodje zbežali, kjer je kdo mogel, tako, da so jih dobili samo par.

Slovenskemu in hrvatskemu učiteljsstvu v Istri.

Sporazum dosežen. Stavka končana. Vseled brzojavnega obvestila centralnega odbora ter sklepa odbora seje »Slov. učiteljskega društva za Istro« od 11. t. m. se pozivlja vse slovensko učiteljsstvo v Istri, da nastopi t a k o j svojo službo.

Predsednik: Venturini.

Buduči za naši zahtevi od vlade prihvačeni, pozivljemo ovim putem sve učitelje, koji nijesu već drugim putem dobili poziva, da o d m a h ponovno otvore škole te nastave sa redovitim obukom. Čim pre dati ćemo svima istim putem potrebno opširnije razjašnjenje. — Odbor za promicanje učiteljskih interesa za Istro — u Pazinu.

Domate vesti.

Odbor političnega društva »Edinosti« ima danes, v torek, ob 6. svojo sejo.

Članarina političnega društva »Edinosti« je bila dosedaj trojna: 2 liri, 6 liri in 12 liri na leto. Na svoji zadnji odborovi seji je politično društvo sklenilo, da uvede za vse člane brez razlike enotno letno članarino v znesku 4 liri. Ta sklep se predlaga prihodnjemu občinskemu zboru v odobritve. Poverljivi društva so naprošeni, da se držijo tega sklepa pri nabiranju članarine za leto 1920, ker finančno se doplačilo 2 liri pri tistih članih, ki so plačali samo 2 liri. Člani, ki so plačali več nego 4 liri, lahko razpoložajo z razliko s tem, da si jo dajo off vrniti, ali ta jo poklonijo društvu kot dobrovoljen prispevek.

Zanimivo silko smo videli v prvi letošnji številki nikarškega ilustriranega lista »Il Mondo« od 4. t. m. Silka namreč kaže veličansko skladnost, v katerem se nahajajo velike množice raznovrstnega blaga, živl. Pod silko se čita: »A Vienna, affamata: Le provviste gli vivervi inviate dall'Italia nel deposito della stazione.« (Na sestrastnem Dunaju: Zaloge živl, ki jih je poslala Italija, v postojni skladiščnici). Kdor vidi to silko, mora biti uverjen, da je Italija poslala ogromno množico svojih živl na Dunaj. Toda vrag je pač, da fotografirana ploča ne zna govoriti; pokazala je namreč na celi vstvi vseh iz življi različno črke U. S. A., kar pač pomeni »United States of Amerika«, kar znači »Združene države ameriške«. Tako je najlepše dokazano, odkod so življa za sestradani Dunaj.

Malo umostna reklama. Prečeli smo: Nekaj trgovina pri Sv. Antonu novem, ki je bila poprej slovenska večina te škočije ni imela, kakor vopostavljenega škoča z napisom »Slovene« Trsta. Nočemo ugotviti, komu v reidamo se uporabljata ta silka, ki občinstvo rado onega pribežnika »silko« ker se nam zdi vešč zelo neumestno; saj vendar vsak otrok ve, da se sedaj v Trstu ni izvolil prav noben škof, temveč da so novega škoča postavile na to mesto državne, vojaške ali cerkvene oblasti v Rimu! Dalje ve vsakdo, da ta novi škof ni bil postavljen za mesto Trst, temveč za celo obsežno škočijo tržaško-koprsko, v kateri tvorijo Slovenci iz čuvane izdatno večino. A ker ker slovenska večina te škočije ni imela, kakor se zdi, nikarškega povoda želijo si zahtevati, da se odstrani dosedajni tržaški škof, ki je bil Slovenec. Je tudi povsem neverjetno, da bi slovenska

večina v slučaju volitve izbrala novopostavljenega škofa. Zatorej smatram, da je on pravičevok »očetov« zelo neumestno, ker nikakor ne odprava resničnim razmeram tržaško-koprsko škočijo. — Opazovalec.

Stanovanjsko vprašanje. Generalni civilni komisariat naznanja naslednje: Glede stanovanjskega vprašanja, ki postaja od dne do dne težje, je znan, da se je odločil elscelena Mosconi takoj po nastopu svoje službe kot generalni komisar, da izda nove določbe za celo Julijsko Benečijo s posebnim ozirom na položaj v naši pokrajini. Zogotavljajo nam, da se proučevanja, za katera se še ni določila nikakva določba, nadaljujejo pod osebnim vodstvom generalnega komisarja in da so skoraj dokončana. Izdaja novih določeb bo torej objavljena v najkrajšem času.

Objava razglašala glede seznama psov za leto 1920. Mestni magistrat naznanja: Ob priliki poziva, naj se živčevje v pisarni 3. oddelka na tukajšnjem magistratu (I. nadstr. vrata 50) potrebuje vzorci za seznam psov za leto 1920. se opozarjajo lastniki in upravičitelji poslopj in zemljišč na dolžnost, ki naj jo izpolnijo s tem, da navedejo na vzorcih za seznam v zato določeni rubriki ime in značaj vseh stanovančev poslopja, v številni najemnike skladišč, da pošljejo vzorec vsem stanovančev in da ga nato vrnejo izpolnjenega in podpisanega do 31. januarja t. t. naravnost gorimencijni pisarni; v slučaju zanemarjenja te dolžobe se kaznujejo kršitelji na podlagi določeb, ki jih predpisuje pravilnik.

Davki na živino za leto 1920. Magistrat sporoča: Na podlagi sedaj veljavnih predpisov glede davkov na živino se vabilo vsa lastniki konj, goveda in tudi mul, ki se nahajajo v mestu in predmestju, da naznanijo last tukajšnjemu magistratu tekom tekočega meseca januarja. Občinska uprava se prepriča o točnosti navedenih podatkov; v slučaju netočne naznanitve se bodo kršitelji kaznovali z dvojno pristojbino. Naznanja se, da se izpremembe lasti, ki so se izvršile tekom leta, ne bodo upoštevale.

Vsem sestavljalcem novih šolskih knjig. Prejeli smo: Dames je postala šolska knjiga javna skrb, ki potrebno bi bilo, da se o tem pomenu javno. Za tekoče šolsko leto smo dobili za naše ljudske šole znana De Michelijeve »Berila«. Govorilo in pisalo se je o tem že toliko, da ni več potrebno izgubljati o tem besed. Splošno mnenje učiteljsstva, kakor tudi drugih krogov, je bilo, da teh knjig ne bo močeno rabiti. Mislimo moramo torej na nove. Toda kdaj jih dobimo, kdo jih sestavi? Ta vprašanja slišim vedno, in nihče ne ve dati natančnih polasnih. Pridem v Trst in izprašujem. »Sestavlja jih menda ta in ta.« Isto slišimo v Gorici. In morda so se po deželi posamezniki, ki se ukvarjajo s tem delom. Na vsak način bi bilo stvariti in tem sestavljalcem te v korist, ako bi vedeli drug za drugega. Lahko si delo dele, pomagajo z navesti in knjigami. V teh časih, ko nimamo na razpolago izbranih knjižnic, (izjemoma morda v Trstu), ni lahko delo, če hočemo sestaviti res kaj dobrega, brez ene navlake, ki je prepregnala naša prejšnja berila, pisana še vedno v duhu sicer častivrednih Stomškov in Šmidov. Namen mojih vprašanj je, da izve tuji javnost, ali dobimo za prihodnje leto za našo šolsko mladičo enako knjižnico, ki bodo odgovarjale svojnemu namenu, pa tudi dvigniti sestavljalce iz rezerviranosti, ki v tem slučaju ni na mestu. Po mojem mnenju bi bilo zelo koristno, da se vsi javni in tajni sestavljalci predstavijo javnosti s svojimi načrti, da ne bo kdo čul slehničje še očitano, »da smo in dan žre knjige, od sebe pa ne da manjšanje fige.« Ker učiteljsstvo v zaslednem ozemlju še nima svoje glasne, bo uredništvo gotovo tako prijazno, da bo priobčevalo take pomenke, ki so za ves narod velike važnosti. — Nesestavljalec.

Priponba uredništva: Naš list bo vedno na razpolago za take pomenke.

Odbor ženske podružnice CMD ima danes popoldne ob 16 sejo v občinskih prostorih.

— V sredo, 14. t. m. ob 17 se bo vršila v Slovenski Čitalnici v Narodnem domu seja ženske podružnice CMD. Prosimo, da pridejo polnoštevilno vse odbornice in gospe, ki so vodile pavilione.

Promet v tržaški luki leta 1919. V luko je priložilo 1440 parnikov z bruto 2.437.518 tonami blaga; uvoženega blaga 125.716 ton; civilnih potnikov 55.536, vojakov 66.056. Odploje je 1432 parnikov z bruto 2.483.876 tonami blaga; civilnih potnikov 47.578, vojakov 163.652.

Veliki varijetetni večer s plesom. Kakor že navajeno, priredil v soboto, 31. t. m., izrski slovenskega gledališča v Trstu veliki varijetetni večer s plesom. Bogat spozred tega večera bo obsegal krasne solo točke, kuplete, duete in terete iz raznih operet ter več žaljivih prizorov. Pripravljeno se velika presenečenja. Sodeloval bo ves znsambel slovenskega gledališča. Ob tej priliki nastopi Kraljevska kora. Vrče se tudi pogovorja s cirкусom iz »Prodane neveste«, ker misli vodstvo organizirati za ta večer našega cirka, medveda Marka, ki je svoj čas zadržaval naše cent. občinstvo v ljudskem vrtu. Če boho pogajanja uspeła povolno, se angažira za ta večer, razen Marka, ves ansambel potujočega cirka. Ker je za članos dovolj izmenadeni, prihranimo načelna za cremeniti večer. Poslovati bodo tradicionalni bušeti iz izborni mi prigrički in iz izvršnim »pogankom«. — Čisti dobiček tega večera je namenjen podporonemu fordu gledaliških igralcev.

Splošna stavka v Pulji. V Pulji je bila predložena v soboto splošna stavka, ker so oblasti izgnale iz Pule Stello, sodruknika socialističnega lista »Il Proletario«, in ker se je podobna usoda pripravljala tudi glavnemu uredniku istega lista Podujur. Stavke so se udeležili delavci v arsenatu, tramvajski uslužbenci in delavci v občinskih podjetjih. Vse trgovine so zaprte; po ulicah krožijo vojaške patrulje v vojni opreml. Razen nekoliko aretacij ni prišlo doleže do hujših izgredov, čeravno je pododniral Cusani-Venosta priobčil proglaš, v katerem opozarja stavkoječe delavce, da bo uporabi najstrožja sredstva za zajamčenje svobode in javnega reda.

Slovensko gledališče. V četrtek, 14. t. m., ob 20 se prvič uprizori burka v treh dejanjih »Španska muha«. Gledališko vodstvo si je našlo pritransito to burko za predpustni čas. V glavnih sklogah nastopijo gg. Sila, Požar, Nikolič, ter ga. Šlova, zdk. Mezgočevina in Gradisarjeva. Uverjeni smo, da bo kloga ta burka tudi pri nas veličanski uspeh, ker je tako polna komičnih situacij in posrečenih dovtipov, da mora vzbuditi v občinstvu satve smehla. Opozarjamo slavno občinstvo da je ta igra neprimerna za otroke in bo radi tega dovoljen vstop same odraslim. Selezji in vsotogice

se dobo v predpustni od jutri naprej od 10 do 12 in od 15 do 17 pri blagajničarki v veži Narodnega doma.

Sontjakobsko Godbeno društvo naznanja ljubiteljskem godbe, da ima vsak torek vaje za učence in sicer od 19 dalje. Kdor želi pouka, naj se prikladi v društvenih prostorih, ulica S. Marco št. 19. Ob četrtkih pa se vrše skupne vaje. Vsak, ki želi pristopiti, naj se zgleda v društvenih prostorih.

Delegacijsko zborovanje »Zveze slovenskih učiteljskih društev Julijske Benečije« bo 1. in 2. svečana t. l. pri Sv. Ivanu v Trstu. Okrajna učiteljska društva naj izvolijo potrebno število delegatov. Na vsakih 10 članov, pride po en delegat. Drobci Stejejo za celo število. Voli se s proporcem. Če ima kdo kak predlog ali predavanje, naj ga pošlje podpisanimu do 24. t. m. Ravno tako, naj se oglati pri podpisnem, kdor želi, da se mu preskrbi prenočišče. — Sklicatelj: Ant. Germek, Sv. Ivan — Trst.

Odborova sela »Vrdeleška Sokola« so bo vršila danes, v torek, ob 20. Ker bo v nedeljo, 18. t. m., ob 16 občni zbor, vas vabim, da pridete vsi, občorniki, namestniki in pregledovalci računov. — Skarosta.

Odborova seja »Uč. društva« bo v četrtek, 15. t. m. ob 16 na Acquedotto. Prosim, da se seje udeležijo tudi člani odsotca »Zveze«. — Predsednik.

Prošnja. Pri velikem CM plesu je bila pozabljena temno glava, svitlena črna torbica, v kateri sta bila dva klobuča, denarnica s svojo denarja in usgaje rokavice. Kdor bi jo bil našel, se prosim, naj jo prinese v kavarno Balkan.

Mesna zastavljalnica. Danes predpoldne se bodo prodajali razni dragoceni predmeti, zastavljeni na zastavne listke serije 143 od št. 207101 do št. 217200, popoldne pa razni dragoceni predmeti, zastavljeni meseca aprila 1919.

Vlom v sežansko občinsko blagajno. Na Silvestrov večer so ulomili neznan tatovi sežansko občinsko blagajno in odnesli 15.000 lir. Tatvina je bila naznanjena policiji, ki je aretirala železničarja Josipa Kocjana iz Sežane, ker je pačel najr sunj, da se je udeležil tatvine. Po dolgem obotavljanju je aretiranec priznal svojo krivdo. Povedal je, da se je sestel nekako pred enim mesecem v Trstu na Gočlanjevem trgu z Maksimom Proftom, stricem 27 let, stanujočim v ulici Udine 43, in z bratcem Frdrikom Cauticem, starim 22 let, stanujočim v ulici Udine 25, ki sta mu predložila, naj bi pokradli sežansko občinsko blagajno. Šit so vsi trije v kavarno »Bizantino«, da se dočeneje pogovorijo o načrtu. Tam so našli mehanika Ivana Bezino, staroga 24 let, stanujočega v ul. Tartini 10, ki jih je zopet spoznal s starimi, izkušencimi tlički, Rudolfom Declago, starim 32 let, doma iz Pule, a sedaj stanujočim v ulici S. Giovanni, katerega je policija že zdavnaj iskala, ker je pobegnil iz zaporja, Rikardom Floro, starim 26 let, stanujočim v ulici S. Giovanni, in Italikom Negriem, starim 23 let, stanujočim v ulici Sv. Marka 18. Vsa ta dobro opremljena družba je sklenila, da proslavi leto Silvestrov večer v Sežani na račun sežanske občine. Po strokovnjaškem delu na sežanski blagajni sodijo merodajni krogji, da imajo tozadevni »delavci« še več takih del na duši. — Ob priliki aretacije zgoraj omenjenih tličkov je bil aretiran tudi neki Juri Zorzet, star 32 let, brez stalnega stanovanja. Zorneta je iskalo goriško sodišče, ker je pred časom težko ranil svojega tovariša v Trstju in nato izginil. Aretiranec je ponarejal v Vidnu denar v družbi z ranjenim in nekim tretjim tovarišem, katerega so aretirali na poti v Trst in našli pri njem 43.000 ponarejenih bankovcev. Pohoj s tovarišem je rešil Zorzeta takrat iz zaporja, a vlom v sežansko blagajno, o katerem mu se brčias niti sanjalo ni, ga je spravil v lukno.

Samomr. Včeraj ob 12.55 so klicali zdravniška rešilna postaja v lekarnu Godina. Zdravnik je prihitel in našel v lekarni Avgusta Cromonjina, staroga 43 let, stanujočega v ul. del Pozzo 11, ki je težal nezavesten na tleh. Zdravnik je ugotovil, da je nesrečnež pil karbolno kislino. Zdravnik je vložil vse sile, da bi nesrečnika rešil smrti, toda zaštoni: samomorilec je izdihnil po njegovih rokah. Ugotovilo se je, da je pokrajnik gnila v smrt beda.

Ponočni delavci. Neznani tatovi so ukradli z trgovine Avgusta Bradaschie na Garibaldijevem Korzu po 2590 lir blaga. Kako so prišli v trgovino, ni znano.

— 10 železnih cevj, vrednih 800 lir, je ukradel v škodo tvrnike Krammer & Schwarz Anton Vecchicel, stanujoč v ulici Tesa 44. Aretirali so ga.

— Narednica Temnaša so smoli aretirali, ker je pozabljen prodati nekotško zagrnjeno za avtomobile, ukradenih pri avtomobilskem parku v Palmovni.

— Vojak Ludovik Dubiasi je ukradel iz nekega vojaškega skladišča 3 vreče žgane kave. Blago so mu zaplenili, nlega na aretirati.

Avtomobil pri kamnosetu. Otroci, ki so se igrali okoli lesene hišice nekega kamnoseta v Istrski učili, so zapazili, da se nahaja v hišici — avtomobil. Po otrocih je doznala stvar policija, ki je prišla na kce mestu in ugotovila, da je to avtomobil, ki je bil ukraden pred nekotško dnevi sedajdniki.

Avtomobil. Po mestu, kjer je promet živahnější — ne vemo sicer, čemu ravno tako zelo živahnější? — ni dušo, če se zgodi tuptam kakšna nesreča, kajti ubogi meščani smo bili nikdar vajeni takega divjanja po mestnih ulicah in mu se tudi ne privadijo tako kmalu; — če se godijo torej po mestu nesreče, ni tako žudo, da bi ostal sploh še kakšen otrok ali starac še čil in zdrav. Tako je šel tudi včeraj 75 letni starček Franc Valič iz Vrdele čisto mirno in počasi skozi Sv. Ivan, ko pridrvi odkodje avtomobil in ga podre na tla. Avtomobil je seveda popihal, kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo: šofer se je še smejal, ko je videl, kako leži ubogi starček ves pobit na tleh. Poškodovanega starčka so peljali na rešilno postajo. Vse protestiranje je seveda zaštonj, ker oblasti so postavile na križiščih tablicico »6 km. brzkene samo zato, da bo to vidjen znak njihove zakrknjene nemarnosti!

DOPISI.

Ukraden komisariat. Iz Logatca se poroča: Tukajšnji civilni komisariat je bil 6 dni ukraden. Je blazine, ki je bila zastražena po vojskih, je zmanjkalo 2600 lir. Osumljena sta dva vojaka, ki

sta tisti dan imela stražo. Osumljenca sta sicer že pod ključem, toda denarja ni nikjer.

Smrtina nesreča. Iz Logatca: Tukaj so pokopali 3. t. m. ob občini udeležbi vojaštva in civilnih uradov delavca Antona Jernejića, tukajšnjega domačina, ki so ga vojaki na novo leto zvečer ustrelili. Zapuščka vdova in 8 otrok.

Vrbovo pri Il. Bistrici. Redko kdaj se pripeti, da nas obišče kak tujec, v tem našem zapuščenem, od vsega sveta pozabljenem kraju. Še bolj redko se pa pripeti, da nas obišče človek, ki bi se zanimal in čigar dolžnost je, da bi se zanimal za našo usodo. Zato pa nas tembolj pogosto obiskujejo špekulantje in verižniki, katerih imamo tako že sami več kot preveč. Bolj kot vse drugo nas boli in obenem ježi to, da imajo taki ljudje sploh še mesta med nami. In še sedaj se vedno bolj in bolj špirijo in derejo ubogoj ljudstvo. Takih nepridejpravov je veliko tudi v podobni županov in občinskih gerentov, ki imajo v rokah aprovizacijo itd. In merodajne oblasti, gledajo na vse to, nekako ravnodušno, hladnokrvno izmed prstov. Tako je tudi pri nas.

Kdo ne pozna našega cenjenega g. gerenta občine Jablanice, zidarskega mojstra, g. L. Oblaka iz Jasena. Vsak kdor pozna gospoda Oblaka, dobro ve in zna, da pred vojno gosp. Oblak ni nosil tako pokonci glave, kakor jo nosi sedaj. Kako tudi. Pred vojno je bil bolj ponižen tudi zato, ker ni bilo cvenka in je zaslužil le toliko, da se je mogel preživljati. Ali sedaj je g. Oblak vse kaj drugega. Med vojno se je znal priljubiti bivšemu okrajnemu glavarju. Izpodrinil je svojega prednika, ki je, ne vemo, po čigavi krivdi moral k vojakom, in na njegovo mesto je glavar postavil njega. Sedaj se je šele pričelo življenje. G. Oblak je v kratkem času postal grajštač, trgovec, osnoval je veliko stavbno podjetje, postal posredovalec za kupčijo s posestvi in kaj vemo, kaj še vse. Torej, z eno besedo, gerentski stolec in aprovizacija sta mu pomagala do velikega blagostanja. In zakaj bi tudi ne, ko ni bilo nad njim nobene kontrole. Kaj komu mar, če se da namesto 20 kg pšenice, samo 14 kg. In uboga ženica, ki si je s krvavimi žulji prislužila in prštedila tistih par kron, mora za 14 kg plačati 20 kg. Uboga para seveda ne ve nič za to. Če bi pa tudi vedela, kdo si upa kaj očitati gosp. županu, ker oni imajo oblast in narede, kar hočejo. In ni bilo niti enega usmiljenega srca, da bi preprečil in odstranil take kričeče nepravilnosti. Prvi je odkril vse to neki bivši častnik ruske vojske, F. Celin-Adelersky po imenu, ki se je vrnil domov po razsulu Avstrije in je naš občan. On je namreč odkril v navzočnosti več občanov in občan, da je pod spretno napravljeno vago ostajalo razdeljevalcu 30% vseh aprovizacijskih predmetov. In ubogi občanje morajo plačati tudi tistih 30%, katerih niso prejeli. Zgoraj omenjeni častnik, je napravil to razkritje v gerentovi odsotnosti. S tem je hotel pomagati prizadetim in se povotovati z oblastmi, da se čimprej odpravijo izkoriščanje, ali moral je zaradi nekega dogodka bežati v Jugoslavijo in je dosegel le toliko, da se je moral g. Oblak odpovedati upravljaju aprovizacije. Kakor se čuje iz dobro poučenih virov, pa si daje g. Oblak vendarle od vsake delitve aprovizacije izplačati — 100 lir, ne vemo, po kakem zakonu. Delitve aprovizacije je v rokah drugega in radovedni smo, zakaj moramo plačati od vsake delitve 100 lir njemu? To so menda nove postavbe?

Mi prizadeti ne moremo več nadalje trpeti tega, in prosimo merodajne oblasti, da ukrepe vse potrebno in natanko preiščejo knjige. Zahtevamo tudi, da se napravi enkrat za vselej konec takemu izkoriščanju občanov. Zahtevamo tudi, da se čim prej razpiše občinske volitve in se takoj odstavi sedanjí gerent, katerega ni nihče volil, ampak ga je postavil bivši avstrijski glavar. Mislimo in upamo, da rajnke Avstrije ni več, in da je čas, da slični življi dobe zaslužno plačilo. Druge so jim že stopili na prste, likvidirali nagrabljena imetja, nje pa spravili na varno. Tu pač ne pomaga noben izgovor. Vprašamo ga samo: odkod ves ta denar, da se kupujejo grajštine, najemajo oskrbniki, ko pred vojno ni bilo ničesar. Preprosta obrt menda vendar ne nese milijonov. Vprašamo: odkod denar za trgovino, za razna podjetja, ki stanejo stotoisoče, ko se je pred vojno živelo vendar tako slabo? Pa naj bo; ne bomo več na dolgo in široko razpravljali o vsem tem, pač pa prosimo in tudi zahtevamo, da nas merodajne oblasti rešijo g. gerenta, pregledajo njegove račune in nemudoma razpiše občinske volitve! Še enkrat kličemo: Proč z vojnimi dobičkarji! Proč s špekulantli! Proč z verižniki! — Več prizadetih občanov občine Jablanice.

Iz Podgrada. Pri nas imamo aprovizacijski odbor, od komisarja oktroiran, od njega izbran. Nekateri člani komaj vedo, da nosijo za vsak slučaj vsaj nekaj moralne odgovornosti. Planarne seje menda še ni bilo nikoli. Za sedanje demokratske čase ni ta reč v pravem redu. — Pri naši občinski upravi imamo grajati zlasti nepotrebne in za nas žaljive izpremembe pečatov v samoilajnske; to je proč vržen denar iz žepov slovenskega ljudstva za brezobzirno zatiranje naših jezikovnih pravic, poza napol prismojenega šovenizma iz 20. stolletja. — Na naši davkarji je zmanjkalo slovenskih tiskovino za menice, sedaj imamo samovalške; tako sta dva slovenska pakianta prisiljena za medsebojno trgovinsko občevanje rabiti tuj jezik.

tudi srčna hvála za njegovo avtonomijo, naj jo nese na kakor razstavo, gotovo dobi Noblovo nagrado zanjo, če je ni že pred njim odnesel kakšen Appony ali Weckerle. — Čujemo, da naša aprovizacija podpiše 20.000 lir konsolidacijskega posojila. Naj bo v zgled drugim. — Internirani Demojzes, Kovačič in sodnik Žigon so se slednjič vrnili. Gotovo so radovedni, čemu so bili toliko časa zadrževani.

Iz kobariške oklice. Po naših krajih se je vpejčala navada, da se morajo mladeniči, epadajoči še pod vojaško dolžnost, hoditi javljati okoso toliko časa k vojaški oblasti v Kobarič, dasiravno so po vseh občinskih nastanjenih večji ali manjši vojaški oddelki. Vprašujemo se torej, ali ti ne bilo za ljudi ugodnejše, da se predstavi v svoji domači občini? Tudi, če bi ne bilo

vojaštva tam, bi vendar lahko tudi občine predložile liste vojaškim poveljnistvom. Saj imajo menda občine pri oblastih še toliko zaupanja? Ždaj, v zimskem času, je to zglasevanje posebno nerodno zaradi slabih potov in snega, ker morajo nekateri hoditi po cele ure dalje do Kobariča. Drugič pa ima mladina s tem tudi stroške. Kdo jim bo to povrnil? Pričakuje mo, da vojaška oblast odpomore temu in izda drugo, za ljudi ugodnejšo naredbo.

Iz Ajdovčine. Veselje in zaupanje v boljšo bodočnost nas navdaja, ko čitamo v zadnjem času vedno več poročil v tem listu, ki dokazujejo, da se hoče naš narod ostreti mrtvila, v katero so ga pehnile razmere zadnjih let, in da hoče zopet živeti svoje življenje, katero naj bo vredno kulturne višine, do katere se je povzpil iz lastne moči. To višino smo v predvojni dobi lahko merili po naši močno razviti društveni in gospodarski organizaciji, ki le spanju prisiljena in deloma uničena, dviga sedaj zopet položoma svojo glavo in se veselo giblje že na različnih točkah našega nesrečnega ozemlja.

turno življenje. V poslednjih mesecih smo že mnogo čitali o gibanju v našem trgu, čemur je dalo povod živahno delovanje naše mladine zbrane v »Dramatičnem krožku«. Ni to nikakšno društvo in marsikomu se bo gotovo čudno zdelo, da je vse gibanje omejeno na ta krožek, ko smo vendar imeli tukaj celo vrsto društev. Kje so torej ta društva, smo se tudi mi vprašali, in v odgovor so nam policarni dali nato takoj razna pojasmila, kakor: nimamo kam iti pod streho, ker tu je »Casa del soldato«, tam »Ricreatorio«, tam zopet ležišče nekulturnih umetnikov itd.

Toda, ko bi se bilo boriti našim narodnim delavcem samo proti tem oviram! Človek ne bi verjel, da so tudi ovire, ki prihajajo iz srede naših ljudi, in te ovire so tem hujske, ker so tudi zahrbtnje in podle. Ali ni to podlost, ako kdo očita osebnosti koristim v Dramatičnem krožku, ki žrtvujejo še mesece svoj prosti čas za blagor vseukupnosti? Ali ni nesramnost, da se njim podkijajo nameni, ki jih nikdar niso imeli, dejanja, ki jih nikdar niso storili, da po noči potvarjajo krožkova javna vabila, da istoje frakarstvo, ki ga nikjer ni, ravno pri osebah, ki so se leta uspešno borila proti njemu, med tem ko se klektivni sami bijejo možato po prsih, češ saj smo se tudi mi navzili vzgoje v tem in tem društvu po svetu? Da, ponos je lepa lastnost, toda ne pristaja vsakemu. Zahrbnost, laž in obrekovanje pa je podlost. Lahko je po boljševiški razdirati to, kar drugi s trudom in žrtvami zgrade, težko pa je pomagati, da se iz nič zgredi kaj. Vrta mladina v Dramatičnem krožku pa gre preko tega in naj bo le prepričana, da je na pravi poti, ter da zna ogromna večina prebivalstva ceniti njeno delo, kar dokazuje ravno vedno nalučena dvorana pri vsaki predstavi. Saj razširjanje vzgoje in kulturne med neuke in zaslepljene je ravno cilj krožkovega delovanja. In do tega cilja krepko naprej!

Baltiške pokrajine.
Letiška.
V prejšnjih časih se je imenovala Letiška Liefland (latinski Livonia). V srednjem veku so se razumele pod imenom »Livland« današnja Letiška, Estonska in Kuroonska, od Rigaskega zaliva do svete reke Ae. Gubernija Livland meji na severu z Estonsko, na vzhodu s Čudskim jezerom (Peipus-See), s petrograjsko in pskovsko gubernijo, na južovzhodu z Vitbeškom, na jugu s Kuroonsko in na zapadu z Rigazkim zalivom. Njeno površje obsega 47.000 km², od katerih odpada 2900 km² na otoke (Oesel, Moon itd.); torej je nekoliko manjša nego Češka. Dežela je velika ravan; samo od severa proti jugu se dviga visoka ravan, katere najvišja točka je Willa Mäggi (288 m). V deželi so krasni kraji z ostanki starih gradov, s številnimi jezeri in rekami. Na Letiskem je okoli 600 jezer, od katerih so največja Čudsko jezero (s 118 km obali), Wirzjärw (274 km²), Burtnesko in Marienburško jezero. Plovnbe reke so Perman, Salis, Dvina, Aa in Embach. Srednja letna temperatura je v Jurjevem (Dorpatu) 4°, a v Rigi 6°. Klima je, posebno na večjih otokih zelo zdrava, ker je dežela, posebno na obali, polna črnih gozdov. Tupatam najdeš tudi brezove in hrastove gozdove. Gozdovi so polni divjadi; tudi medved se počuti tukaj še vedno doma. Letiška gubernija ima okoli 1.300.000 prebivalcev (28 na km²). Po verizpovedanju je med njimi 79,8% protestantov, 14,3% pravoslavnih, 2,4% židov in 2,3% katolikov. Po narodnosti je bilo l. 1897. 560.000 Letišcev, 518.000 Čudov (nemški Esthen), 100.000 Nemcev, 70.000 Rusov, 24.000 židov in 15.000 Poljakov. Če razdelimo deželo po njeni produktivnosti, dobimo 41,5% travnikov in pašnikov, 24,4% gozdov in 18,5% žit

Perman in Zintenhof. Trgovinsko središče je Riga, a manjši trgovinski mesti sta Jerjev in Arensburg (na otoku Oeselu). Izvažajo se petroleji, volna, lan in konoplje, a uvažajo se premog, železo, stroji, sol, vino in kolonialno blago.

Dežela se deli v 9 okrajev. V starodavnih časih je prebivalo na letiških obalah mongolsko pleme Livi, a v notranji deželi slovanski Letiši. Dniski in švedski mornarji so poznali Letiško že v 11. stoletju, toda šele ko je trgovsko družba »Hansa« (Lübeck) razširila tjakaj svoj delokrog (1160.), je spoznala to deželo tudi ostala Evropa. Menih Meinhart je ustanovil leta 1185. v Uexkuku na Dvini cerkev in grad. To je bil začetek širjenja krščanstva med letiški narod. Da dobi nemško gospodstvo v deželi trdnjše podlago, je ustanovil rigaski škof Albrecht »mečevi red« (Schwerbrüder) ki se je potem združil z nemškimi redom (Deutscher Orden). Značaj teh časov so neprestani boji z Danci, Čudi in Rusi. Protestantizem se je za časa reformacije hitro razširil tudi po Letiškem.

V začetku novega veka je Letiška večno bojišče med Rusi, Švedi in Poljaki. Švedi so izgnali od Poljakov pripeljane Jezuite in uvedli luteransko cerkev.

Z neustadskim mirom (severna vojna) leta 1710. se je dežela prostovoljno predala Rusiji, seveda z nekaterimi pogoji (neustadska kapitulacija), toda nemški duh je vladal v deželi tudi nadalje. Šele v letih 1845-48. je prešlo veliko število kmetov k pravoslavni veri. Na jurjevskem vseučilišču se je uvedel ruski jezik, ki je počasi prešel tudi v vso upravo. Med Nemci in Letiši vlada velika mržnja. Nemci so plemstvo, a med delavci in kmeti se je v zadnjih letih zelo razširil nihilizem. Leta 1905. je prišlo do letiške vstaje proti plemstvu.

(Dalje prih.)

Posledice boljševitstva v Rusiji.

Član nemške komunistične stranke Winkelstein objavlja v listu »Sozialita« zanimive podatke o neznosni dražnji, ki je zavladala v boljševiški Rusiji:

Od leta 1916. zlasti pa od leta 1917. strada cela Rusija. Celo kruha ni, o drugih živilih pa se niti govoriti ne izplača. V prvi vrsti je to posledica splošnega obubožanja, nastajanje pomanjkanja, nesigurnega transporta in slednjega popolnega propada ruske valute, vsled česar je v Rusiji takšna dražnja kot v nobeni drugi državi. Razvoj cen blaga n. pr. v Moskvi ilustrirajo naslednje številke: 1 funt črnega kruha je stal leta 1914 2/3 kopejke, 30. marca 1919 pa 2200 kopejk; 1 funt finega surovega masla 1914 53 kopejk, 30. marca 1919 14000 kopejk; 1 funt govedine 1914 22 kopejk, 30. marca 1919 2750 kopejk; 1 funt sladkorja 1914 12 kopejk, 30. marca 1919 10.000 kopejk. Številke za sredo septembra 1919 so sledeče: kruh 50 rubljev, sirovo maslo 360 rubljev, sladkor 230 rubljev funt. Že v začetku 1919 je prekoračila krušna cena predvojno ceno za 500krat, od tega časa naprej pa so se razvijale cene naravnost katastrofalno in nič nenavadnega ni, če zahtevajo za funt kruha že čez 60 rubljev. Cene industrijskih izdelkov sicer niso v istem obsegu poskočile, vendar pa je stal v začetku 1919 n. pr. konec za šivanje 175 rubljev, dočim se je dobil leta 1914 za 7 kopejk. Tudi tu je poskočila cena za 250krat.

Razumljivo je, da je pri tem blaznem naraščanju cen padla realna plača. In v resnici se je plačala n. pr. petrograjskega delavca povisala do začetka 1919 samo 20krat, kar ne pomeni nič v primeri s 500kratnim oziroma 250kratnim povišanjem cen vsakdanjih potrebščin.

Nič manj hude niso posledice in socialne posledice te bede. Delavci so naravnost prisiljeni, da si iščejo postranski zaslužkov, katere najdemo na pisarnem poštu špekulacije.

Radi teh razmer je prehrana ruskega ljudstva popolnoma nedostatna. Naravna posledica tega je prežgodnje propadanje telesnih moči, stalno padanje delavne zmožnosti, ki stoji v ravnem razmerju k prehrani, razširjevanju bolezni, ki so zbog pomanjkanja krvi komaj ozdravljive.

Winkelstein kot pristaš sovjetske vlade opravičuje boljševike, češ: Mnogi bodo skušali krivdo na vsem tem tpijenju zvaliti na splošno politiko sovjetske vlade. Reklo se bo, da je pač monopolni sistem odrekel. V resnici pa nimata centralna in severna Rusija dovolj živeža; ker so žitrodne pokrajine bile skoraj vedno izven sovjetske Rusije ali pa je bil transport nedostopen.

Nekaj resnice bo gotovo na tem Winkelsteinovem opravičilu, ali vsa krivda ne leži v tem. Umevno je, da je pripomogla tudi bojkota od zunaj in neprestano vojno stanje. Ali sovjetska Rusija je po naravi še vedno bogatejša kot masikatera evropska država, ki nima niti toliko rodovitne zemlje, pa vendar radi bolje urejenih razmer ne trpi pomanjkanja. Ruske razmere so najboljši dokaz, da naš čas še ni zrel za boljševizem in komunizem. Ne v Ruskem, še manj pri nas, ker je v Srednje-evropejski mnogo manj pošterga in globokega idealizma, kakor pa v priprosti ruski duši.

V turški Anatoliji.

V informacijo našim čitateljem, ki se gotovo zanimajo za sla ne vojaške čine, posnemamo po italijanskem viru dogodke, ki so se izvršili tam v daljni Anatoliji, turški pokrajini v Mali Aziji, od januarja l. l. sem, ko so dobile italijanske čete povelje, da zasedejo obil del pokrajine, ki so ga odločili Italiji njeni zavezniki, Francozi in Angleži.

Prvo ekspedicijo, ki je odšla iz Taranta na svoj zmagovalni pohod, je zaustavilo na sredni poti protipovelje iz Rima, ker se je hotel s tem činom ministrski predsednik Orlando prikupiti ravnokar v Parizu se ustanovljajočemu najvišjemu svetu zaveznikov. Pozval je bil ekspedicijo domov, a v tem času so Angleži nemoteno zasedli vso pokrajino od Palestine do Sirije, Francozi so se polastili Aleksandrete in Mersine in še celo mali Grki so segli po Smirni in okolici, ki je bilo pravzaprav določeno Italiji. Takrat je Anglija prevzela vodstvo

vsega okupacijskega dela v vzhodnih pokrajinah.

Druga italijanska ekspedicija je imela že manjšo nalogo, to je: zasedbo ozbeja med Stalano in Adalijo v globokosti 200 kilometrov proti osrčju dež. Tudi ta zasedba se je izvršila na zanimiv način! Dva polka pešcev, torej ena brigada, pod vodstvom spretnega generala Gualterija se je odpeljala iz Istre, prebrodila junaško Jadransko morje, jo zavzela po Sredozemskem v Milas, kjer je bila prijazno sprejeta od Turkov in kjer je še danes. Ker ni bilo bojnega dela, je začela delati ceste, obdelovati maloazijsko puščavo, vzpostavljati zveze med posameznimi kraji, iskati rudno bogastvo v zemlji, uravnjavati vode in še celo vrsto koristnih reči. Delo traja že sedmi mesec in neizmerne so koristi, ki jih ima od njega ta-mošnje prebivalstvo. Ali vsled neke izpremembe v vodstvu ekspedicije, neki general je bil nenadoma odpoklican, ni pravzaprav nihče slutil, kako drzno in težko podjetje je bila ekspedicija v Anatolijo. Dokaz temu je dobra četrtina na malariji obolenih vojakov dveh polkov, oziroma ene brigade. Ako pride do spopada med Turki, ki so zbrani v osrčju Anatolije in Grki, ki drže v rokah Smirno s precejšnjim okrožjem, bo ta spopad hud in krvav; a takrat bi lahko Italija z lahkoto obvladala položaj. Seveda le v enem slučaju: ako bo to Turkom ljubo. Drugače, tako zatrjuje italijanski vir, ne vzdržimo v njihovi hiši, niti če porabimo »nezmagano armado«.

Posneli smo ta opis položaja v italijanski Mali Aziji po »Piccolu della Sera«.

Igor Gavrilovič:

Iskre v noči.

Srce je gibalo življenja, razum pa njegov regulator. Kdor združi to dvojico nasprotujočih si sil v en sam harmoničen ritem, je srečen.

Zavržemo Boga, da bi nam bilo lažje živeti. A namesto sreče, vstane v nas zavest lastne nemoči!

Pravimo, da se ljubimo, pa smo vendar najbližji le sami sebi. Kdo je, ki bi dal svojo poslednjo srajco beraču, zmružujočemu na cesti?

Kdor živi življenje zaradi njegove materialnosti, je mrtev član človeške družbe. Kajti le duh je, ki daje življenju pravo vsebino.

Mladost je, ki išče poti naprej; a starost naj gleda, da ne vodi v pogubo.

Človek išče sreče vonomer izven sebe, pa jo najde le v samozatajevanju.

Ko si bo svet potegnil poslednjo krinko z obraza in ubil v sebi žival, bo našel svoje izveličanje.

Sodimo njega, ki je lahkomišelnost ubil svojega bližnjaka. Koliko jih pa hodi med nami, ki so ubili sami sebe!

Pravimo, da živimo svoji popolnosti, pa nas zmotita v tem hrepenenju opoldanski kruh in vsakdanje težave.

»Namen posvečuje sredstva,« pravi krivičnik. Povejte mi, brajce, kako naj naslovimo pravico na krivico, svobodo na nasilje in luč na temo? — Recimo rajši narobe, pa ne bo zmede v naši hiši.

Živimo in ljubimo sebe v toliko, kolikor je to dobro drugim, pa ne bo več greha med nami.

Ljubi otroka, ne radi krvi in duha, ki te vežeja z njim, ampak zaradi zavesti, da je on nov člen na verigi, ki drži iz težke sedanosti v boljšo bodočnost.

Ne išči utehne svojemu nemiru in stvareh od tega sveta. Le pogled v večnost, katere del si, ti osveži srce in duha, da boš našel zmisel svojega življenja.

Razne vesti.

Slovanske študije v Franciji. Francoska vlada je ustanovila na univerzi v Strassburgu stolico slovanskih jezikov in literatur. Dosedaj je imela Francija slavistično stolico na Collège de France v Parizu, stolico ruskega jezika na Sorbonni in pri Institutu des langues orientales de Paris, stolico premerajoče slovanske gramatike na Collège de France in Ecole des Hautes Etudes in stolico ruskega jezika na univerzi v Lillu. Razen tega bodo v Parizu v stolice izpremenjeni svobodni kurzi za češčino, poljščino in srbo-hrvaščino, ki eksistirajo že tri leta pri Institutu des langues orientales. Stolico v Strassburgu je zasedel André Mazon, dijak Mailletov, ki je študiral tudi v Pragi in na Ruskem, bavil se je tudi z bogarščino.

Apasji kradajo avtomobile. V Bordenuxu je policija odkrila četo lopovov, ki so kradli v glavnem ameriške voje avtomobile. Vojak Larrien je hotel odpeljati ameriškega vojaka Nettlesu avto ali ta je bil previden in ga je zasačil. Larrien je izdal svoje tovaršice. V enem mesecu so bili ukradeni 10 avtomobilov, vsak vreden 40.000 frankov.

Zidje se perejo. »8-oray Upsag« poroča, da je bila izdana proklamacija »Na madžarski narod«, ki so jo podpisali najprijaznejši madžarski zidje. V proklamaciji so izrazili podpisani obzaloževanje, da je mnogo boljševikov židovske krvi, ali obenem pravi proklamacija, da so vsled boljševitva trpeli tako madžarski zidje kakor kristjanje in da tudi ni pravično, da se ves gnev obrača zoper žide.

Angleški »kibice«. V Whites-Klubu je presedal neki član skoro noč za nočjo, in sicer je gledal igro piket, sam pa ni nikdar igral. Okoli 4. ure zjutraj je odhajal domov. Nekdo se se igralci radi igre dolgo časa pripravil, slednjim se obrnejo do »kibice«, naj bi on razsodi. Ta pa se je odrezal, da nima nič pooma o igri. Vsi ga začudeno vprašajo, zakaj da sedi tu celo noč. Odgovoril je kisló: Gospodje, jaz sem oženjen.

DAROVIL

— Ker se ni mogel udeležiti CM plesa daruje g. Martin Petek L 15 ženski podružnici CMD. — V isti namen daruje g. Lovro Rebuta 50 L. Obe svoti hrani uprava. — Za CM ples družina Strgar od Sv. Ivana 10 L. Denar hrani uprava. — Med gosti, ki se niso mogli udeležiti CM plesa, je nabral g. Štok v Strancarjevi gostilni pri Sv. Jakobu 40 lir za žensko podružnico CMD. Denar hrani uprava. — Ker se nista mogla udeležiti Ciril-Metodovega plesa darujeta gg. dr. Fran Marušič in dr. Fran Broščič vsak 25 lir za ubogo šolsko mladino. Denar hrani uredništvo. — Ker ni mogla pokloniti pečiva za Silvestrov večer, daruje ga. Karolina Kovačičeva 20 lir tržaškemu Sokolu. Denar hrani uredništvo. — V počestitve spomina pokojnega Maksa Possega darujeta A. M. in M. H. po 5 lir za vojne srote.

Borzna poročila.

Trst, dne 12. januarja 1920.

Tečajni:

Jadranska banka	360— 400
Cosulich (Austroamericana)	675— 685
Dalmatia (Parabr. dr.)	350— 390
Gerolinich	2200— 2250
Lloyd	1250— 1300
Lussino	2400— 2500
Martinolich	485— 500
Navigazione Libera Triestina	1140— 1200
Navigazione Libera Triestina	1000— 1030
Oceania	480— 500
Premuda	680— 690
Tripovitch	680— 695
Ampelea	600— 620
Cement Damatia	370— 380
Cement Spalato	435— 445
Čistilnica petroleja	2250— 2300
Čistilnica riža	295— 305
Krka	485— 495
Ladjedelnica v Trziču	415— 435
Tržaški Tramway	230— 235

Svicarski tečaj.

ZENEVA, 10. (S.) Lira 41'95; nemška marka 11'07½; avstr. krona, nova 3'42½, stara 2'75; angl. funt 21'19; franc. frank 50'72½; amer. dolar 5'64.

MALI OGLASI

se računajo po 10 stot. beseda Najmanjša pristojbina L 1.—. Debele črke 20 stot. beseda. Najmanjša prisvobjina L 7.—.

PRODA se velika, skoraj nova lesena stena s steklom, pripravna za pisarno, kavarno ali gostilno. Naslov: M. Mosetig, ul. Valdirivo št. 29, mlečarna. 96

PRODAJNA MIZA in 4 druge mize z mramornato ploščo, pripravne za kavarno ali mlečarno, se prodajo. Naslov: M. Mosetig, ul. Valdirivo št. 29, mlečarna. 96

IZKUŠENA BABICA sprejema noseče na dom. — Ul. Chiozza št. 50, prišt. levo. 97

PRODAJO se nove kuhinje, belo lakirane po 600 lir. Ul. Chiozza št. 51, prišt. 98

MLADENIČ, 23 let star, z dobro službo, želi znanost in svrhu ženitve z gospodično od 20 do 21 let. Le resne ponudbe na ins. odd. Edinosti pod »D 222.« 99

KROJACNICA Avgust Štular ul. S. Francesco d'Assisi št. 34, III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

SAMO F. PERTOT, urar, ul. S. Francesco 15, II. kupuje srebro in zlato po najvišjih cenah. 41

POZOR! Plečam za srebrn denar najvišje cene, tudi več kot drugi trgovci. Albert Povh, ulica Manzoni št. 17, vr. 2, priščiže. 4467

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah v vsaki množini. Pridem lahko ponj. Alojz Povh, Garibaldijev trg št. 3 (prej Barriera.) 3341

DISKRETNÁ BABICA se priporoča največja tajnost, cene zmerne Settefontane št. 8, I. levo. 81

KROMPIR po 44 lir za 100 kg. Ul. Giulia št. 11, Peternel. 81

PRODA se kolo starega sistema in harmonika v Kazah št. 73. Josip Može. 73

ISLETNA deklica želi vstopiti v službo v trgovino v mestu ali na deželi. Ponudbe na ins. odd. Edinosti pod »Marljivost.« 84

ODDA se v najem takoj dobrodoica, staroznana gostilna. Pisemne ponudbe na ins. odd. Edinosti pod »Tako«. 3353

ČEBULČEK, sadike, prodaja tvrdka Sever & C. Trst, ul. Nicolo Macchiavelli št. 13. 93

POSTENO POSTREZNICO za čiščenje pisarne išče odvetnik dr. M. Pretner, ul. N. Machiavelli št. 15, I. 83

KUPUJEM vreče in čunje. Babič, ul. Moia grande št. 20. 95

PRODA se v lirski Bistriči, Notranjsko, enonadstropna hiša z lepim vrtom, v bližini okrajnega sodišča in zraven državne ceste. Pojavnika daje gosp. Konr. Paušek, lirska Bistriča št. 11. 3354

POSTREZNICO išče majhna družina (3 osebe), od 10 do 5 pop. Ulica Commerciale št. 9, III. nadstr. levo, vrata št. 37. Dobi kosilo in plačo. B 106

Plesne vaje

se pričnejo danes, 13. t. m., v spodnji dvorani »Narodnega doma. Poučujejo se vsi moderni plesi. Začetek ob 20. VODITELJ.

Kupim AUTO

malo rabljen, najvišji znamko »Saurer«, štónski ali štónski. — Ponudbe na insez. oddelk Edinosti od št. 3025.

Anton Race
župan, gostilničar in posestnik v Rodiku
danes zvečer ob 19, previden s svetotajstvi, po kratki in mučni boleznii v Gospodu zaspal.
Pogreb predragega pokojnika se bo vršil v sredo, 14. t. m., ob 14 na rodiško pokopališče.
RODIK, 12. januarja 1920.
DRAGICA RACE, soproga.
Anton, sin. — Zora in Angela, hčeri. — Fran, Josip, Karel in Ludovik, braje. — Jožefa, Marija, Antonija in Dragotina, sestre. — Anton muha, Martin Čebohin, Anton Babič in Leopold Mlakar, svaki.
Družine: Muha, Obersnel, Dujec, Perhavec in ostali sorodniki ter prijatelji.

Vodstvo OKRAJNE BOLNIŠKE BLAGAJNE V NABREŽINI v imenu vseh članov naznanja tužnim srcem žalostno vest o smrti svojega odbornika
Lovrenca Čaharija
ki je bil več let v odboru in s svojo požrtvovalnostjo podpiral delovanje zavoda.
Ostane nam v blagem spominu.

ZAHVALA.
Potpisane se obitelji najlepše zahvaljuju časnemu svečenstvu, glazbarima, učiteljstvu i činovništvu te svima, koji so pohlili iz daleka i bliza, bez razlike narodnosti, da nas teše te doprate do hladnog groba mrtve ostanke našeg milog pokojnika
Janka Gregorec
Napose zahva jujemo gg. lečnicima dr. Šebesti i dr. Rottini, koji su sve poduzeli, da ga uzdrže na životu, te svim onima, koji su budi na koji način izkazali ljubav do milog pokojnika za njegove bolesti, smrti i pogreba.
BUZET, dne 10. januara 1920.
Obitelji Gregorec, Flego, Močevur.

Anton Furlan
bivši trgovec v Trstu
11. t. m., v 43. letu starosti, mirno v Gospodu preminul.
Pogreb dragoga pokojnika se bo vršil dapes, 13. t. m. ob 13.30 iz hiše žalosti ul. della Gimnastica št. 43. TRST, 13. januarja 1920.
Jožefa Furlan, soproga. Marija, Slavko, otroka. Stefan Furlan, brat. Nožka Furlan, svakinja. Franc Furlan, bratranec.
Novo pogrebno podjetje Corso V. E. III. 47.

D. MRAČEK TRST
Corso 24, I. nadstropje
Ordinira od 9-12 dop. in od 3-6 pop.
Brezplačno izdiranje zob, pimožiranje in usadni zobje
Naznanilo.
Naznanjamo cenj. odjemalcem, da smo prejeli veliko množino istrskega črnega in belega vina
dalmatinskega opola poleg italijanskih vin. V zalogi imamo tudi vino chianti v originalnih steklenicah, asti, šampanjec, marsalo, vermouth, žganja in fina vina v steklenicah.
Ernest Močevur in Marcovitch
Trst, ulica XXX. oktobra št. 14, Trst (prej Caserma)

G. PINO, zlatarnica-urarnica
Trst, Corso št. 15
Kupujem srebrne krone in aoldinarje po najvišjih cenah.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ
prej dr. BODO
Zobozdravnik dr. E. CLONFERO
— in —
dentist STANKO PERHAVEC
Trst, trg Goldoni št. 11, II. nadstr.
sprejemata od 9-12 in od 15-19
Izdiranje zob brez bolečin, zobovja, zlati mostovi brez neba, reguliranje zob in zlate krone.
Vsa dela se izvršujejo po moderni tehniki

Vipavsko, dalmatinsko in istrsko vino
se prodaja po znižanih cenah
od L 2 do 2*50
v zalogi vina Antona Kette na Opčinah.
ZOBOZDRAVNIŠKI KABINET
VILJEM TUSCHER
v ul. 30. oktobra (prej Caserma) št. 13
ostane zaprt do 24. januarja.

JADRANSKA BANKA
Deln. glav. K 30,000.000, Reserve K 8,500.000
Centrala: TRST
Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kobar, Ljubljana, Metković, Opalija, Split, Šibenik, Zadar
Elispozitura: Kranj.
Obavlja vse v bančno strojo spadajoče posla
Sprejema vlogo
na hranilne knjižice proti 31/2%, letnim obrestim v oancogiro-prometu proti 3/4% letnim obrestim. Na odpoved navezane zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se knajo pogoditi od slučaja do slučaja.
Čaje v najem varnostna pradiša (Garis depositas).
Blagajna posluje od 9.30—12.30 in 14.30—16